PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto 2. štev. 448 - Cena 5.- lir | Postnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. postale | TRST, sobota, 16. novembra 1946 | UREDNIŠTVO in UPRAVA, PIAZZA GOLDONI št. 1 - I. Tel. št.: Ur. 93806, 93808 - Upr. 93807. Rokopisi se ne vračajo

Uprava, sodstvo, policija in vse druge javne ustanove naj bodo demokratično orodje, sestavljeno od domačinov, ki niso kompromitirani s fašizmom in nacističnim okupatorjem.

(Program SIAU, točka 3)

Razprava o tržaških organih varnosti

MOLOTOV: policija mora biti v rokah tržaškega ljudstva
Byrnes za policijo, podrejeno tržaškemu guvernerju

New York, 15. — Po načelnem sporazum, ki so ga dosegli štirje zunanji ministri, da bodo pri razpravi o tržaškem vprašanju vzeli za osnovo francoski «kompromisni» osnutek statuta, so se takoj pojavile bistvene razlike med Anglo-amerikanci in Francozi na eni strani in med Sovjetsko zvezo na drugi strani. Medtem ko se namreč tri zapadne velesile krčevito držijo francoskega osnutka, ki ni nič drugega kot druga predelana a bistveno nespremenjena izdaja anglo-ameriškega predloga z diktatorskimi pooblastili guvernerja, se je Molotov s svojimi 16 popravki francoskega osnutka močno približal prvotnemu sovjetskemu demokratičnemu osnutku, ki ga je zagovarjal že v Parizu.

Tako se je Svet štirih znašel v podobnem položaju kot svoje dni pariška mirovna konferenca, s to razliko seveda, da bodo morali to pot sprejeti soglasne sklepe, medtem ko je pariška mirovna konferenca odobravala priporočila z dvotretjinsko večino t. j. s preglasovanjem. Kot tedaj si torej tudi sedaj stojita nasproti dve različni zamisli, ali naj ima guverner neomejeno oblast pod izgovorom, da zaščiti neodvisnost svobodnega ozemlja, kakor to zagovarjajo Anglo-amerikanci, ali pa naj bi bila guvernerjeva oblast omejena in točno opredeljena ter naj bi upravo imela v rokah od skupščine postavljena vlada, kakor predlaga Molotov.

To je najvažnejša in najbolj bistvena točka vsega tržaškega vprašanja in vsega zasedanja sploh. Za to so se štirje ministri tudi najprej lotili, ko so začeli včeraj s pretresanjem 16 Molotovljevih popravkov. Ker niso dosegli sporazuma, je Byrnes izjavil, da je ta točka ključno vprašanje celotnega tržaškega problema in da je nemogoče razpravljati o ostalih točkah, dokler ne bodo rešili tega spornega vprašanja.

Po dodatnih poročilih je imela včerajšnja razprava o zgornji točki predvsem namen ugotovlti odnos guvernerja do policije. Kdo naj ima policijo v svojih rokah, guverner ali od skupščine imenovana vlada?

Molotov je dosledno demokratičnim načelom zagovarjal zamisel, da bora imeti nadzorstvo nad policijo tržaška vlada, ker se guverner ne sme vmešavati v vsakdanje zadeve vzdrževanja reda in v upravo v normalnih razmerah. Nima pa nič proti temu, da bi imel guverner pravico veta proti imenovanju policijskega načelnika, torej da bi se smel protiviti imenovanju načelnika, ki bi ga imenovala vlada. Po Molotovljevem mnenju guverner lahko nastopi samo tedaj, kadar bi javni red ogrožal statut.

Ostali trije ministri so Molotovu nasprotovali, rekoč, da mora dobiti guverner primerna sredstva za vzdrževanja javnega reda. Byrnes je pristavil, da bi bil v primeru spora z vlado guverner brez moči, če bi imela vlada nadzorstvo nad policijo. Po Byrnesovem mnenju bi moral biti guverner nevtralna in mednarodna osebnost, ki ni povezana z nobeno politično ali narodnostno skupino v Trstu.

Menijo, da bo francoska delegacija predložila kompromisni predlog za rešitev tega vprašanja, ki ga bodo pretresali na današnji tajni seji. Po tem načrtu je guvernerjeva oblast točno opredeljena v normalnih in izrednih razmerah. V rednih razmerah naj bi imel guverner sledeče pravice: 1. predsedovati vladi; 2. imenovati načelnika policije; 3. pravico veta v zakonodajnih in upravnih zadevah. V izrednih okoliščinah pa bi imel guverner neposredno nadzorstvo nad policijo ter pravico izdajati po potrebi posebne ukrepe.

Skrb g. Byrnesa za tržaške Slovence

Pri razpravi o guvernerju in policiji je prišlo do izraza čudno stališče ameriškega zunanjega ministra, ko je nasprotoval Molotovljevemu predlogu, da bi bil policijski načelnik podrejen tržaški vladi. Presenetljiva je namreč njegova skrb za slovansko prebivalstvo, ko pravi, da se boji, da bi utegnili biti Slovenci, prikrajšani v svojih pravicah v primeru, da bi bil Italijan policijski načelnik, ki ne bi bil podrejen guvernerju s primerno oblastjo. Videlo bi se torej, kot da Byrnes kliče na pomoč guvernerja, da zaščiti slovensko manjšino v Trstu proti italijanski večini, medtem ko brani Molotov pravice skupščine, ki bi bila seveda v večini italijanska. Toda to je samo na videz čudno, kajti, kakor pravi diplomatski komentator agencije «France Presse», «štirje ministri dobro vedo, da je treba razlikovati politično večino od narodnostne. In brez dvoma bodo v tržaški skupščini imeli Slovani s podporo italijanskih protifašistov praktično znatno večino».

Isti komentator zaključuje: «Prav zaradi tega hočejo Anglo-američani vnesti v statut določila, ki bi omejila posledice tako nastalega položaja».

V ameriških krogih so zelo zaskrbljeni zaradi kritike laburističnih poslancev proti zunanji politiki angleške vlade. Menijo, da utegne to imeti težke posledice in zlasti utegne zmanjšati avtoriteto britanskega zunanjega ministra Bevina, ko razpravljajo o mirovni pogodbi z Italijo.

Višinski in Connally za pravico veta

Politično-varnostni odbor ZN je nadaljeval danes razpravo o vprašanju veta. Ameriški delegat senator Connally je nastopil proti včerajšnjim govornikom, ki so napadali pravico veta, t. j. proti kubanski in avstralski delegaciji. Dejal je: «Združene države so nasprotne vsakemu koraku, ki ga hočejo nekateri storiti za spremembo statuta. Mi imamo načelo soglasnosti za zelo važno za uspeh Združenih narodov. Potrjujemo ponovno svoje stališč. ki smo ga zavzeli v San Franciscu, da bi namreč smeli pravico veta uporabiti edino v zelo redkih in izrednih primerih». Nato je Connally predlagal, da bi določili popolen seznam primerov, v katerih ne bi mogli uporabljati pravice veta. Govornik je tudi ostro nastopil proti tistim, ki domnevajo, da člani Varnostnega sveta uporabljajo pravico veta edino zato, da bi ovirali delo tega Sveta.

Tudi sovjetski delegat Višinski je odločno zagovorjal pravico veta v govoru, ki je trajal nad eno uro. Dejal je: «Nekatere delegacije delajo korake in akcije, da bi napravile spor med velesilami. One se dobro zavedajo, da sovražnika lahko premagajo samo velesile. Toda mi moramo kljub ideološkim razlikam ohraniti enotnost, kajti to zahtevajo narodi vsega sveta. Našo enotnost zahtevajo delavci in vojaki vseh narodov in vseh slojev spričo žalostnih izkušenj preteklosti. Preprost narod je najdražje plačal s svojo krvjo neslogo med velikimi narodi in novi poskusi, da bi nas sprli, ne morejo uspeti. Dokler bodo velesile kljub svojim političnim in ideološkim razlikam združene, bodo vendar napredovale.

Toda danes skušajo z raznimi poskusi ogražati mir. Organizacija ZN ne more uspeti, če se veliki narodi ne bi mogli sporazumeti. Nihče ne sme pozabiti napake Društva narodov, ki je bilo društvo zmot in pregreh. Sovjetska zveza se obvezuje, da bo s vsemi svojimi silami še naprej utrjevala združitev med narodi in med petimi velesilami. Sovjetska zveza bo vedno podpirala načela in temelje, na katerih sloni sedanja ustava ZN.

Avstralija, Kuba, Filipini in Nizozemska so se izrekle proti pravici veta, vendar si ne upajo odkrito govoriti proti načelom soglasnosti in zakrivajo svoje obtožbe. Pokojni predsednik Roosevelt je uvedel pravico veta na konferenci v Yalti in sedaj nekateri iščejo madeže v ustavi, da bi kršili njena načela. Če imate vi nasprotniki teh načel prav, kaj pa predlagate v zameno? Prigovarjali so nam, da ublažimo to načelo, kakor da bi lahko našli kako drugo rešitev, ali kakor da gre za mehanično orodje izven uporabe, ki se ga ne bi smeli posluževati, da bi trajalo dolgo.

Avstralija ima tradicijo, da napada vse predloge o katerem koli vprašanju, ki jih postavljajo štiri velesile. Na pariški mirovni konferenci so Avstralci skušali zavreči predloge Sovjetske zveze in pogosto smo se spraševali, zakaj delajo Avstralci tak hrup. Avstralski zunanji minister Ewatt je zagovarjal načelo soglasnosti med velesilami na konferenci v San Franciscu, pozneje pa je temu načelu nasprotoval.

Nizozemski delegat je zahteval v svojem govoru popolno ukinitev pravice veta v bodoče. Zakaj pa ni zahteval ukinitev že za danes? Vi ne vztrajate na tem danes, ker se bojite, da bi bili tepeni v tem vprašanju. Toda vaše strateške načrte hranite za bodočnost. Celo senatorja Connallyja je iznenadil vaš način govorjenja. Ne kuham prav nobene jeze, niti ne kritiziram nikogar, toda ugotoviti moram, da so velike sumnje in mračne strani v tej tako zvani medsebojni borbi za enotnost in prijateljstvo.»

Britanski zunanji minister Bevin je poslal delegacijam ostalih štirih velesil pismo, v katerem predlaga sklicanje konference petih velesil za razpravljanje o vprašanju veta. Na tej konferenci ne bi bilo govora o spremembi ustave ZN. temveč bi pet velesil soglasno določilo okoliščine, v katerih bi smele uporabljati pravico veta. Zdi se, da so vse velesile pristale na ta predlog.

Laburistični poslanci zahtevajo razpravo o zunanji politiki

London, 15. Na današnji seji so glavni voditelji laburističnih «uporni-kov» sklenili, da bodo v ponedeljek zahtevali podrobno razpravo o svoji resoluciji, ki kritizira politiko zunanjega ministrstva.

Jugoslovanski izseljenci odobravajo zahteve svojih rojakov

Toronto, 15. (Tanjug). — *Osrednji odbor kanadskega udruženja Hrvatov v inozemstvu je poslal s plenarnega zasedanja maršalu Titu sledečo brzojavko: Izražamo to, kar čuti velika večina Hrvatov v Kanadi, namreč, da popolnoma odobravamo zahteve jugoslovanskih narodov za brezpogojno združitev vsega našega ozemlja z domovino.*

Slovani Trsta, Slovenskega Primorja in Istre tvorijo nerazdružljiv del naše države. Z vsemi našimi silami skušamo prepričati kanadsko demokratično javnost o pravičnih zahtevah jugoslovanskih narodov in pridno nabiramo gmotno pomoč za obnovo FLRJ.

Zahvala Enver Hodže ravnatelju Unrre

Tirana, 15. Tanjug. — Albanski ministrski predsednik Enver Hodža je poslal glavnemu ravnatelju ustanove Unra v imenu albanskega naroda brzojavko, v kateri je izrekel zahvalo za 300.000 dolarjev, ki jih je ustanova Unra nakazala siromašnemu albanskemu prebivalstvu. V brzojavki je razen tega omenil, da bodo 250.000 dolarjev uporabili za nakup žita, ostanek pa za nabavo odej in oblačil.

Albanija je priznala špansko republikansko vlado

Tirana, 15. — Tanjug poroča, da je albanska vlada priznala špansko republikansko vlado Joséja Girala.

Pred volitvami v Romuniji

Demokratična enotnost šestih strank vladne koalicije

Romunsko ljudstvo si bo zagotovilo neodvisnost in procvit. - 900.000 volivcev v Bukarešti

Moskva, 15. — Spričo bližnjih volitev v Romuniji objavljata moskovska lista «Izvestja» in «Pravda» daljše članke. «Pravda» poudarja velik porast števila volivcev v novi Romuniji. V Bukarešti je letos vpisanih v volivne sezname okoli 900 tisoč volivcev, medtem ko jih je bilo leta 1937 vpisanih samo 105 tisoč. Tega ni pripisati samo dejstvu, da je bila volivna pravica prvikrat v Romuniji priznana tudi ženskam in vojakom, pač pa tudi dejstvu, da je bila 30 do 40% prebivalstva — in predvsem delavcem in kmetom — odvzeta volivna pravica na podlagi raznih nezakonitosti.

Sedanji volivni zakon odreka volivno pravico zgolj neznatni manjšini prebivalstva, vojnim zločincem, bivšim voditeljem fašistične stranke in prostovoljcem, ki so se borili proti zavezniški vojski in ki jih je vsega okoli 6.000.

Pri volitvah leta 1938 so nacionalni liberalci dobili v posameznih krajih 28 do 61% glasov, nacionalcaranisti pa 25 do 54%. Tudi sestava parlamenta je mnogo vplivala na volitve leta 1928 (ko je bil na oblasti Maniu). V poslanski zbornici je bilo takrat 53 zemljiških veleposestnikov, 197 drugih zemljiških posestnikov in industrijcev, 10 veleindustrijcev in en sam delavec ali kmet.

List govori nato o šestih strankah vladne demokratične koalicije in poudarja, da predstavlja teh šest strank s svojimi različnimi programi tesno enotno skupno narodne solidarnosti in demokratične enotnosti. Dvajset mesecev skupne politične borbe je pokazalo življenjsko zmožnost bloka demokratičnih strank.

«Izvestja» pišejo, da označujejo položaj Romunije na večer pred volitvami dve glavni dejstvi: prvič nove demokratične okoliščine, v katerih se razvija v Romuniji volivna kampanja, drugič tesna povezanost romunske reakcije in mednarodnih reakcionarnih krogov, ki se skušajo okoristiti z volitvami, da bi se vmešali v notranje zadeve Romunije in si zagotovili gospodarsko in finančno možnost — kakor je dejal Molotov — da bi lahko neovirano narekovali svojo voljo drugim.

Pisec pravi nato, da podpirajo «zgodovinsko stranko» tuji kapitalisti. Pripominja, da je 80% najvažnejše petrolejske industrije v rokah anglo-holandskih, ameriških in francosko-belgijskih družb.

List zaključuje, da ima romunsko ljudstvo sedaj usodo v svojih rokah in da hodi po novi demokratični poti, ki mu bo zagotovila neodvisnost in procvit njegove države.

Angloameriški pritisk na Albanijo

Tirana, 15. (Tanjug). — Pod naslovom «Stalni anglo-ameriški pritisk ne bo odvrnil albanskega ljudstva od njegove poti» piše list «Baskimi» o kršenju albanskih teritorialnih voda po britanskih vojnih ladjah in o prihodu dveh ameriških vojnih ladij, da vrkcata ameriško misijo.

List poudarja, da predstavljajo ti dogodki nadaljevanje politike, ki ovira pomirjenje, s skrbno pripravljenimi izzivanji in incidenti, naperjenimi proti albanskemu ljudstvu. Poudarjajoč, da se je albansko ljudstvo borilo za svojo neodvisnost in državno suverenost, piše list, da se Albanija ne bo odrekla temu, čemur se ni odrekla v petih letih okupacije, t. j. svoji neodvisnosti.

Vprašujemo se, nadaljuje list, ali je potrebno staviti pogoje za priznanje vlade, katere ljudstvo se je brezpogojno borilo za skupno zavezniško stvar. Vprašanja priznanja albanske vlade se uporablja kot pritisk in orožje za podporo albanske in mednarodne reakcije, da se na ta način postavljajo Albaniji v notranjosti in v inozemstvu zapreke.

List poudarja nato, da so se britanski tisk in britanski uradni funkcionarji, ki podpirajo načrte grških imperialistov, usidrali v Atenah, ki so najbolj prikladno mesto za njihove napade proti albanski republiki.

List govori nato o težavah, ki jih postavljajo Albaniji pri plačilu italijanskih reparacij, ter o procesu proti saboterjem pri izsuševanju močvirja pri Maliku. Ta dejanja jasno dokazujejo željo nekaterih krogov, da ovirajo Albanijo pri njenem reševanju gospodarskih težav.

Na koncu poudarja «Baskimi», da bodo ta izzivanja še bolj strnila vrste albanskega ljudstva okrog demokratične fronte in vlade za obrambo njegove neodvisnosti in teritorialne nedotakljivosti.

Tassov demanti

London, 15. VZN. — Sovjetska uradna poročevalska agencija Tass je zanikala vesti iz Washingtona, po katerih naj bi sovjetska letala bombardirala mesto Antung na meji med Mandžurijo in Korejo.

Mladinci raznih držav potujejo po Jugoslaviji

Beograd, 15. Tanjug. — Tuji mladinci, ki so sodelovali pri gradnji železniške proge Brčko-Banovići, so obiskali jugoslovansko rudarsko in kovinarsko razstavo in pokazali veliko zanimanje za razvoj in preroditev rudarske industrije v državi.

Skupina mladih Francozov, Belgijcev, Nizozemcev, Meksikancev in Švicarjev je po končanih delih na progi obiskala razne predele Jugoslavije in prisostvovala otvoritvi proge 7. novembra. Skupina je zapustila včeraj Jugoslavijo. Druga skupina tujih delavcev, ki jo sestavljajo Danci, Britanci, Luški Srbi in člani druge grške udarniške brigade «ELAS», je začela 15 dnevno potovanje po Jugoslaviji.

Zborovanje zdravnikov v Ljubljani

Ljubljana, 15. Tanjug. — Te dni se je v Ljubljani začela konferenca zdravnikov, ki so dodeljeni protituberkuloznim dispanzerjem. Na konferenci proučujejo vse možnosti, da se število teh ustanov zviša in delo organizira.

Med vojno je bilo mnogo teh dispanzerjev poškodovanih. Z napori ljudskih oblasti pa so jih obnovili. V Sloveniji je sedaj nad 20 zavodov. Razen tega imajo vse bolnišnice v Sloveniji protituberkulozne oddelke.

Ljudske oblasti bodo določile nove zneske za zgraditev novih dispanzerjev.

Novi jugoslovanski dokumentarni filmi

Beograd, 15. Tanjug. — Jugoslovanski kinematografi bodo prihodnji teden predvajali 50. serijo dokumentarčnih filmov o dogodkih v Beogradu in vsej državi. Filme so snemali v novem jugoslovanskem kinematografskem podjetju «Zvezdafilm».

V prejšnjih časih so v Jugoslaviji zanemarjali to kulturno in vzgojno delo. Javnost je morala gledati le tuje dokumentarčne filme. Danes pa so v manj kot dveh letih kljub težavam zaradi pomanjkanja materiala in tehnikov zgradili narodno kinematografsko industrijo, ki proizvaja zanimive dokumentarčne filme o glavnih dogodkih v državi.

Petdeseta serija bo med drugim predvajala volitve v Beogradu, maršala Tita, ko gre na volitve, prvi vlak na mladinski železniški progi, otvoritev prometa čez donavski most pri Pančevu in prizore iz obnove vasi Vrhovci, ki je bila med okupacijo hudo poškodovana.

Britanska sindikalna delegacija v ZSSR

London, 15. VZN. — V začetku prihodnjega tedna bo odpotovala v Sovjetsko zvezo sindikalna organizacija, ki jo bodo sestavljali voditelji in člani «Amalgamated Engineering Union». Delegacija ima med drugim namen proučiti primernost obnove trgovinskih odnošajev med Sovjetsko zvezo in Veliko Britanijo.

Norveško-sovjetska trgovinska pogajanja

Oslo, 15. — Norveška vlada je davi imenovala delegacijo, ki se bo v Moskvi pogajala za trgovinsko pogodbo in za dogovor o kliringu s Sovjetsko zvezo.

Francoska KP vabi socialiste v vlado

Pariz, 15. — Komunistična stranka je povabila socialiste v koalicijo za sestavo vlade pod komunističnim predsedstvom.

Nemški ustavni načrt

Berlin, 15. — Na izredni seji enotne social-komunistične stranke so včeraj odobrili osnutek «ustave nemške demokratične republike».

Češkoslovaška ustava

Praga, 15. - Tanjug — Češkoslovaška ustavodajna skupščina je na svojem zasedanju izvolila odbor, v katerem so vse politične stranke ljudske fronte. Odbor ima nalogo sestaviti načrt nove češkoslovaške ustave.

Praga, 15. — Na konferenci čeških škofov, ki je bila od 12. do 14. novembra, je bilo sklenjeno, da bodo škofje odredili v katoliških cerkvah branje pastirskega pisma, v katerem se izreka naklonjenost dvoletnemu gospodarskemu načrtu.

Pod geslom obrambe imperija

se skrivajo britanski osvajalni načrti

Moskva, 15. — Pod naslovom «Kaj tiči za načrtom za obrambo britanskega imperija?» piše list «Novi čas», da služi geslo o obrambi britanskega imperija samo zato, da se zakrivajo osvajalni načrti, ki jih Velika Britanija skuša izvesti s pomočjo Združenih držav.

Pisec članka generalmajor Galaktionov izjavlja: Čeprav ima Velika Britanija veliko potrebo po delovni sili za svojo povojno proizvodnjo, je še vedno 1 milijon delavcev pod orožjem in medtem ko v državi primanjkuje živil in osnovnih potrebščin, industrija še vedno izdeluje orožje.

Tako imenovana «nevarna ognjišča» proti britanskemu imperiju, nadaljuje pisec, bi bila: Indija, Palestina, Egipt, Turčija, Iran, Trst in Grčija in prav zaradi tega je potrebno imeti pod orožjem milijone britanskih vojakov.

Kakor je znano, je prav v teh krajih osredotočeno največje število britanskih sil. Britanski imperialisti skušajo raztegniti svoje ekspanzionistične načrte na Bližnjem vzhodu pod pretvezo potrebe po obrambi sredozemske poti v Indijo.

Poslužujejo se teh pretvez da prikrijejo povečanje oboroženih sil po vojni, ki jih vzdržujejo na tujih ozemljih, da bi ojačili zatiranje narodov v Indiji, v Indoneziji, Egiptu, Palestini, Iraku in da bi razširili britansko gospostvo nad narodi drugih držav Bližnjega in Srednjega vzhoda.

Bistvo vsega tega položaja je v stalnem padanju britanske pomorske nadvlade v svetu. Velika Britanija je danes odvisna od ZDA in to je posledica načrtnega standardiziranja britanskega oboroževanja ameriškega tipa.

Če novo orožje tako resno ograža varnost britanskega imperia, je najtrdnejša in najbolj zanesljiva pot podpreti Molotovljeve nasvete za splošno omejitev oboroževanja. Vplivni krogi britanskega tiska pa nikakor na to ne mislijo.

Kaj drugega torej ovira utrditev stvari mednarodne varnosti, če ne eksanzionistična politika anglo-ameriškega bloka, zaključuje pisec.

Napoved sabotažnih dejanj v Palestini

Jeruzalem, 15. — Irgoun je danes pozvala židovsko in arabsko prebivalstvo, naj se ne poslužuje vlakov na glavnih palestinskih progah. Grozijo, da bodo napadli tudi vse mešane vlake z vojaki in civilisti, ki sedaj vozijo podnevi.

Tajna radijska postaja je nocoj napovedala nove sabotaže. Pozneje so telefonično obvestili, da bodo vladno palačo, kjer je sedež britanskega visokega komisarja, minirali. Enako sporočilo so dali za katedralo Sv. Jurija v Jeruzalemu.

Blizu Jafe je bil danes s samokresom ranjen neki britanski častnik, trije agentje pa so bili ranjeni zaradi eksplozije min.

Varnostni zbor britanskega poslaništva v Beirutu so ojačili zaradi sionističnih atentatov in groženj v inozemstvu. S tem v zvezi je tudi odredba za nadzorstvo meje.

Povečana delavnost gverilcev v Grčiji

Atene, 15. — Po poročilu grškega ministrstva za informacije se boji blizu gore Skraše nadaljujejo.

Večina listov računa, da se je teh bojev udeležilo okoli 1000 partizanov. Ti odredi so najprej pretrgali telefonske in telegrafske zveze ter so nato minirali ceste, tako da niso mogli kamioni, ki so vozili ojačenja, prispeti na mesto.

Poročajo, da je med spopadi 16 vladnih vojakov preslo v partizanske vrste. Med vladnimi četami je bilo 55 mrtvih.

Fašizem v Angliji

Oblast je tudi tam „nepristranska“

Londonski list «Daily Worker» je objavil članek o delovanju fašistov na Angleškem, v katerem piše med drugim: Angleški fašizem se nikakor ne razločuje od nemškega. Knjiga «Fašizem na Angleškem», ki jo je spisal F. Mullally, piše o delovanju Mosleya. List piše dalje, da bi morali razni krvavi dogodki, ki jih knjiga navaja, biti za vzgled tistim, ki v imenu demokracije zatrjujejo, da je treba dovoliti Mosleyu in njegovemu tisku najširšo svobodo po načelih demokracije.

Nato govori list o delovanju policije, ki se ob vsaki priliki zaključi s tem, da aretirajo veliko število antifašistov in neznatno število fašistov, ki jih po vsakem Mosleyevem zborovanju pozovejo pred sodišče. Vsakikrat obsodijo antifašiste na stroge kazni, medtem ko se fašisti zmažejo z navadno globo.

Fritscheju bo sodilo sodišče za denacifikacijo

Frankfurt, 15. VZN. — Javni tožilec bavarskega sodišča za čiščenje dr. Thomas Dehler je danes izjavil, da bo še pred Božičem nürnberško sodišče za denacifikacijo sodilo Hansu Fritscheju, bivšemu šefu nemške radijske propagande, ki je bil oproščen pred nürnberškim sodiščem za vojne zločine. Sodišče za denacifikacijo je že dobilo od nürnberškega sodišča ves predvojni material.

Nadalje je Dehler zaukazal, da premestijo Heinricha Hoffmanna, uradnega Hitlerjevega fotografa, iz Nürnberga v Monakovo, ker mu morajo soditi «na kraju zločina».

Neki zavezniški funkcionar je dejal, da se postopanje prot. Franzu von Papenu, ki prebiva trenutno v svojem monakovskem stanovanju, ne bo začelo pred koncem januarja, ker mora sodišče še preštetati preiskovalni material in ker je še mnogo prič v koncentracijskih taboriščih. Nasprotno pa so že sestavili obtožbo proti bivšemu nemškemu ministru Kurtu Schmidtu. Razprava proti njemu se bo pričela v prvih dneh decembra v Starnbergu (Gornja Bavarska).

Stavke v Madrasu

London, 15. VZN. — Danes ni bilo nobenega incidenta v pokrajini Bihar in v Bombayu. V Madrasu pomagajo indijske čete pri razkladanju 12 ladij, natovorjenih z žitom, zaradi nenadne stavke 2.000 pristaniških delavcev. Proučujejo pritožbe stavkujočih.

SKRAJNO KOČLJIV PREHRAMBENI POLOŽAJ

na angleškem zasedbenem področju v Nemčiji

Köln, 15. — Po vesteh agencije Reuter so danes sporočili nemškim funkcionarjem v Kölnu, da ni nobenega razloga za paniko zaradi prehrambenega položaja. Britanski poveljnik mesta jih je obvestil, da bodo zaloge krušne moke zadostovale za dva dni in pol. Zanikal je vesti, po katerih naj bi zaprli restavracije in gostilne.

V Düsseldorfu je neki višji funkcionar izjavil, da bodo začasno zajamčili porenski Westfaliji v britanskem področju kruh iz dneva v dan, medtem ko zadostujejo prehrambene zaloge za dva dni.

Vršijo se anglo-ameriška pogajanja zaradi prehranjevalne krize. Pogajanja bodo morala dovesti do izrednih sporazumov, da bi preprečili popolno katastrofo na britanskem področju Nemčije.

Težak prehrambeni položaj v Avstriji

Dunaj, 15. - Tanjug — Gospodarski in še posebej prehrambeni položaj avstrijskega prebivalstva se je od začetka tega meseca znatno poslabšal. Delavci in še posebno ženske so protestirali in obsodili sramotno obogatitev črnoborzijancev in saboterjev. Državna birokracija je odgovorna za sedanji kočljivi prehrambeni položaj.

V Gradcu je 6000 žena protestiralo pred palačo pokrajinske vlade za Koroško zaradi zmanjšanja živilskih obrokov. Dunajske delavke in tudi žene v Innsbrucku ter drugih industrijskih mestih so protestirale proti obogatitvi špekulantov v škodo delovnega ljudstva. Zaradi pritiska delovnih množic je avstrijska vlada sklenila zvišati obroke od 1100 do 1500 kalorij na osebo.

Kljub zvišani produkciji premoga v Porurju zmanjšanje dobav Franciji

Frankfurt, 15. — Nemška poročevalska agencija DANA sporoča, da je znašala produkcija premoga v Porurju v mesecu oktobru 4,610.000 ton, medtem ko je prejšnji mesec dosegla 4,200.000 ton. Proizvodnja v oktobru je najvišja od lanskega novembra.

Britansko veleposlaništvo v Parizu pa je objavilo, da bodo izvoz premoga iz Porurja v Francijo znižali v petih tednih za 12 tisoč ton.

„Neodvisnost“ Filipinov

Zadnje čase se posveča v inozemskem in posebno še v ameriškem tisku velika pažnja položaju na Filipinih. Vladni krogi v ZDA prikazujejo rešitev vprašanja o Filipinih kot dovršeno obliko, kot «ideal» novih odnosov med kolonijami in matičnimi državami, h katerim morajo težiti vse druge kolonialne države.

Kaj se je zgodilo na Filipinih po njihovem osvobojenju od japonske okupacije? Po službeni ameriški verziji so Filipini, kolonija ZDA, dobili 4. julija 1946 — na dan proslave ameriške neodvisnosti — popolno neodvisnost.

To je zunanja oblika zadeve. Za tem pa se skriva grobo kršenje načela, ki so ga proglasili Združeni narodi. Ameriška vojska je ostala na Filipinih. Na filipinskih otokih z oboroženo silo dušijo narodno osvobodilno gibanje. Pod krinko podelitve politične neodvisnosti filipinskemu ljudstvu mu vsiljujejo samo nove oblike političnega, gospodarskega in vojaškega tujega gospostva.

Posebno dva zakona, ki ju je izdala ameriška vlada, pričata o tem, da hočejo Združene države ohraniti kolonialni značaj filipinskega gospodarstva in tako tudi gospodarsko neodvisnost Filipinov od ameriškega kapitala, ter spremeniti Filipine v stalno oporišče za ameriško vojsko in mornarico na zapadnem delu Tihega oceana.

Po tako imenovanem «zakonu o trgovini» je uvažanje filipinskega blaga v ZDA omejeno s posebnimi kvotami, ki se sorazmerno delijo na glavne vrste filipinskega izvoza med izvoznike iz leta 1940. «Zakon o trgovini» določa, da se v 28 letih dado ameriškim državljanom in družbam iste pravice za izkoriščanje naravnih bogastev kot Filipincem. Filipinska valuta se mora do leta 1974 naslanjati na ameriški dolar.

Glede uvoza iz drugih držav velja med Filipini in ZDA tarifna unija: Filipini nimajo pravice uvesti na blago, ki se uvaža iz drugih držav, nižje uvozne carine, kot je ameriška. Na ta način se gospodarski odnos med ZDA in Filipini postavlja na stari temelj gospodarske prednosti za ZDA in plemenske razlike napram drugim državam.

Gospodarsko življenje filipinskih otokov je bilo pred vojno skoraj popolnoma podrejeno interesom izvozne trgovine. Leta 1945 je izvoz znašal 266 miljonov dolarjev; 25% izvoza je šlo v ZDA. Izvoz sladkorja, bombaža, cikorije in tobaka je omogočal gospodarsko življenje filipinskim posestnikom in prinašal veliko korist ameriškim delniškim družbam. Od konjunkture ameriškega tržišča je bilo odvisno življenje in smrt širokih množic kmetov in delavcev na Filipinih.

«Zakon o trgovini» navezuje filipinski izvoz kot prej ameriška tržišča in prepušča ZDA polno gospostvo na filipinskem tržišču.

«Zakon o trgovini» je tesno povezan z «zakonom o obnovi». Vojna škoda Filipinov znaša 1 milijardo dolarjev. ZDA so pristale, da izplačajo v ta namen 620 miljonov dolarjev. Od tega zneska pa bo 400 miljonov dolarjev izplačanih lastnikom med vojno uničenega zasebnega imetja, to je ameriškim in filipinskim družbam; 120 miljonov je določenih za obnovo in zboljšanje skupnih podjetij (54% od teh pripada ameriškim družbam); 100 miljonov dolarjev bo izročenih filipinski vladi v obliki ostanka vojnega materiala, ki ga ni uporabila ameriška vojska. Na ta način ne ostane za olajšanje položaja priprostega filipinskega ljudstva, ki je med vojno najbolj trpelo, nič.

Na Filipinih prav dobro razumejo značaj formalne neodvisnosti, ki jim je bila dana ob takih okoliščinah. Tako je 1. aprila list «Filipin press» pisal v uvodniku: 4. julija 1946 bodo ZDA odigrale z nami veliko komedijo. Na ta dan bo ob spremljanju vojaške godbe, s paradami in govori proglasil velikodušni stric Sam našo zemljo za «svobodno in neodvisno». S to veliko gesto bodo ZDA vzpostavile obliko strašnega izkoriščanja... 4. julija leta 1946 bomo svobodni in neodvisni... ali že v naslednjih letih ne bomo imeli svoje zemlje za svojo last. Spoznali bomo v našo veliko škodo, da se je prijatelj, ki je prišel v našo hišo, polastil vseh naših zgradb in morali mu bomo biti hvaležni, če nam bo milostno dovolil, da stanujemo v podstrešju.

Filipinsko gibanje za narodno osvoboditev za časa druge svetovne vojne je bilo tesno povezano z gibanjem odpora proti japonskemu napadalcu.

Politično organizacijo, ki je bila na čelu narodno osvobodilnega gibanja, je predstavljala «Edinstvena fronta». Ta fronta je zastopala nekatere politične stranke in druge množične organizacije. V fronto so stopili socialistična stranka, komunistična stranka, Zveza državljanskih svoboščin, komunistično društvo Kitajcev, kitajsko protijaponsko udruženje, delavske zveze, omladinska organizacija in skupine vernikov, ki so se združile okrog filipinskih narodnih duhovnikov.

Enotna fronta si je postavila sledeče naloge: izgon Japoncev s Filipinov in sodelovanje z Združenimi narodi za uspešen konec vojne. Popolna neodvisnost Filipinov, ki bi se morali osvoboditi od ameriškega nadzorstva; sestava demokratične vlade, ki bi jamčila za minimalno življenjsko raven vsega prebivalstva; kaznovanje kolaboracionistov in izdajalcev na Filipinih.

Ob koncu meseca marca leta 1942 so pripadniki raznih strank enotne fronte sestavili enotno vojsko, ki se je imenovala «Hukbalahap» (t. j. narodna protijaponska vojska).

Pred japonsko okupacijo je vladajočo politično stranko na Filipinih predstavljala nacionalna stranka, ki je zastopala interese filipinskih posestnikov in buržuazije. Člani te stranke so bili v filipinski vladi, ki je bila pod ameriškim nadzorstvom. Nacionalna stranka se je med japonsko okupacijo kompromitirala s sodelovanjem z Japonci. Med vojno so veliki posestniki in kapitalisti pokazali, da so pripravljeni prilagoditi se prav tako japonskim gospodarjem, kakor Američanom. Zato je razumljivo, da je gibanje proti japonskemu osvajalcu in borba z izdajalci in kolaboracionisti postala obenem gibanje širokih ljudskih množic proti samovolji velikih posestnikov in buržuazije, gibanje za socialne reforme.

Narodna protijaponska vojska je aktivno pomagala ameriški vojski pri izgonu Japoncev s Filipinov. Povojni dogodki niso opravičili upanja filipinskega ljudstva, da bodo Američani izpolnili svoje obljube in dali ljudstvu možnost, da samo odloča o svoji usodi. Ameriške oblasti so ukrenile vse za ohranitev svojega gospostva na Filipinih, rehabilitirale so kolaboracioniste in začele zatirati narodno osvobodilno gibanje. Že v aprilu 1945 je bil po osebnem nalogu generala Mc Arthura izpuščen iz zapora najvidnejši predstavnik nacionalne stranke Manuel Roksas, ki je bil aktivno sodeloval z Japonci.

Po dveh mesecih se je Roksas vrnil na mesto predsednika senata in začel krvavo obračunavati s partizani narodne vojske. Že v juliju 1945 so uporabljali ameriške tanke za razganjanje množice, ki se je udeleževala mitingov Enotne fronte. Za časa volivne borbe je vojaška policija z oklepnimi avtomobili razganjala partizane, ki so se borili proti Roksasu. Spričo vsega tega se ni čuditi, da je Roksas «zmagal» na volitvah za predsednika.

Ljudje, ki so sodelovali z Japonci, so ostali na svojih mestih, junake, ki so se borili proti japonskemu napadalcu, pa preganja policija.

Filipini so «neodvisni», njihovo gospodarstvo pa je pod popolnim nadzorstvom ameriškega kapitala. Filipini so suverena država, članica organizacije Združenih narodov. Na njihovem ozemlju pa je ameriška vojska, ki se obnaša kot domačin in gospodar.

Taka je stvarno «neodvisnost» Filipinov.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Ni jim uspelo

Neki italijanski list je poročal, da so trije zavezniški novinarji poizvedovali med slovenskim prebivalstvom na Primorskem o odmevu Togliattijeve izjave o beograjskih razgovorih maršala Tita s Togliattijem. Med drugim so obiskali tudi bazoviškega župnika Ivana Bidovca, ki naj bi bil izjavil: «Prebivalstvo je popolnoma zmedeno. Mnogo Slovencev tega ne more verjeti. Sodijo, da je ta novica samo nekak političen manever.»

Župnik Ivan Bidovec je energično protestiral proti taki zlonamerni potvorbi njegovih besed. Res je govoril z omenjenimi zavezniškimi novinarji, katerim je izjavil: «Prebivalstvo je bilo sprva začudeno. Potem pa, ko so prebrali časopise, so takoj razumeli velik pomen načrta Tito-Togliatti. Za nas Slovence kot za Italijane, ki so resnični demokrati, bi bila najboljša rešitev vprašanja ona, ki bi dala Trst in Gorico Jugoslaviji. Če pa zaradi raznih pritiskov tega ne moremo doseči, raje vidimo, da ostane demokratični Trst pod Italijo, kakor da bi postal kolonija.»

Vidi se, da ima tisk, ki ga vodijo iz New Yorka, potrebo, da bi veliki dogodek prikazal v kar najbolj slabi luči. V slabi luči pa nazadnje ne bo ostal Tito-Togliattijev razgovor, ampak tista gospoda, ki bo morala zaradi njega položiti na mizo svoje sleparske karte.

Delo Gregorčičeve založbe

Gregorčičeva založba v Trstu je bila ustanovljena pred približno letom dni kot naslednica Goriške matice, ki je toliko pretrpela pod fašističnim strahovlado. V prvem letu svojega delovanja je izdala razen koledarja za leto 1946. še osem drugih knjih v precej visoki nakladi. Saj ljudstvo kaj rado se ga po njenih knjigah, ker so na današnjem književnem trgu najcenejše in tudi literarno na dostojni višini.

Založba ima za prihodnje mesece v načrtu izdajo več poučnih in zabavnih knjig, od katerih bo izšel kot prvi Koledar za leto 1947., ki ga bo izdala založba prihodnji mesec. To bo zelo zanimiva knjiga, namenjena predvsem primorskemu ljudstvu. Iz njegove bogate vsebine bodo lahko zajemali vsi, ki so v dolgih zimskih večerih željni poučnega in zabavnega beriva. V njem bodo članki iz našega in tujega, gospodarskega in kulturnega življenja. Koledar bo obsegal nad 160 strani velikega formata ter bo veljal za naročnike samo 90 lir. Prav ta teden se zaključi nabiranje naročnikov, ki se jih je priglasilo že lepo število.

Obenem s koledarjem izide tudi delo priznanega slovenskega pisatelja Jožeta Pahorja: Matija Gorjan, obsežen roman iz časov vseslovenskega kmečkega upora v 16. stoletju.

Založba bo izdala tudi deli našega primorskega pisatelja Franceta Bevka: Med dvema vojnama in pa Kaplan Martin Čedermac. Posebno zadnja spada med najboljša pisateljeva dela.

Med mladinskimi knjigami je morda najzanimivejša ona, ki jo je spisala šolska mladina sama in kjer opisuje svoje trpljenje v narodno osvobodilni borbi. Njen naslov je: Tako je bilo trpljenje in je morda prva knjiga te vrste, ki je izšla v Evropi. Knjiga je ilustrirana in stane 75 lir.

V tej prvi povojni dobi, ko si moramo poleg porušenih domov nanovo izgraditi tudi svojega duha, je požrtvovalno delo Gregorčičeve založbe res hvalevredno in zasluži, da jo podpremo in vztrajno segamo po njenih knjigah, ki se lahko dobe po vseh okrajnih prodajalnicah časopisov in po naših knjigarnah.

Taki, ki so

moralno neoporečni...

Prihodnji ponedeljek se pričnó nabori za nove civilne policiste. Sprejemali bodo seveda samo one, ki so moralno neoporečni.

...in usmiljeni

Agenta civilne policije Agostino Belgiovanni in Egidio Petterner sta 28. septembra s samokresom grozila Giovanniju Piombu, da jima izroči 40 zavitkov ameriških cigaret. Ker pa zaplenjenega blaga nista izročila predpostavljenim, sta se morala predvčerajšnjim zagovarjati pred višjim vojaškim sodiščem v Trstu. Obtožena sta se izgovarjala, da nista oddala cigaret, ker bi bila morala prijaviti tudi Piomba, ki pa se jima je zasmilil. Razpravo so preložili.

Komu velja obsodba?

Morilec Coverlizze in Rose obsojen na dvaiset let ječe

16. decembra 1945. leta sta padli prvi žrtvi novega fašizma, ki se je odel v plašč civilne policije, ki so jo ustanovile začasne okupacijske oblasti. Neštetokrat so demokratične organizacije v imenu vsega antifašističnega prebivalstva zahtevale od teh oblasti, da očistijo mesto in pokrajino od ostankov fašizma, da jih postavijo pred sodišča ter povrnejo ljudstvu mir.

Dogodilo se je nasprotno. Fašizem ne samo da ni bil uničen, temveč se je ohrabren vtihotapil v vso javno in privatno upravo, posebno pa na tista mesta, odkoder je najlaže izzival in škodoval demokratičnemu ljudstvu. Mnogo fašističnih elementov so uvrstili v novo ustanovljeno civilno policijo, da bi tam nadaljevali svojo zločinsko fašistično robotо.

Dogodek 16. decembra, ki je strahovito ogorčil vse antifašistično ljudstvo Trsta in pokrajine, je bil naravna posledica nameščanja zločinskih elementov v javnih službah. S svojo splošno stavko je ljudstvo neposredno po tem strahovitem zločinu opozorilo ZVU, da izda energične ukrepe proti tem zločincem, da očisti vso podrejeno upravo od protiljudskih elementov, toda vse ni nič pomagalo.

Coverlizzi in Rosi so sledile škedenjske žrtve, so sledili Hlača in Ravnikar ter drugi, ki strahovito obtožujejo ne samo izvršilce zločinov, ampak še bolj tiste, ki so tem ubijalcem dali orožje v roke.

Včeraj se je zločinski ubijalec Coverlizze in Rose pojavil pred sodiščem. Tudi tu je poskušal ovreči obtožbo ter se je izgovarjal s pijanstvom, toda preveč je bilo prič, ki so jasno dokazale njegovo zločinsko in premišljeno dejanje. Streljal je v ljudi samo zaradi tega, ker so bili antifašisti, ker so prepevali rodoljubne pesmi, kar je njegovo zločinsko fašistično dušo izzvalo. Branilci so ga poskušali prikazati za slaboumnega in neodgovornega. Toda na to bi bili morali odgovorni pomisliti, preden so ga sprejeli v službo, ne pa dokazovati šele po njegovem zločinskem dejanju, da ne spada med razsodne ljudi.

Radi bi bili izvlekli Biloslava tudi na ta način, da so prikazovali njegov zločin kot dejanje, ki nima ničesar skupnega s politiko. S tem naj bi oprali tudi tiste, ki stoje za Biloslavom in ki naj bi ostali še nadalje «nepristranski».

Toda ves Trst in pokrajina dobro vesta, da je umor Coverlizze in Rose političnega značaja in da je bil ta napad namenjen vsemu demokratičnemu ljudstvu. To je bilo zločesto znamenje novega fašizma, ki se poraja povsod tam, kjer ljudstvo nima oblasti v svojih rokah.

Javni tožilec je spoznal Biloslava za krivega dvojnega umora ter zahteval za zločinca 30 let zaporne kazni. Tudi sodišče je po izčrpnih izjavah vseh prič spoznalo obtoženca za krivega zločinskega dejanja ter ga je obsodilo na 20 let zaporne kazni, trajno izgubo državljanskih pravic, na poravnavo škode prizadetim družinam ter na plačilo sodnih stroškov. Poleg tega mu je prisodilo, da ostane po prestani kazni še 3 leta pod stalnim zdravniškim opazovanjem.

Preskrba

Oddaja odrezkov. Danes morajo vsi trgovci na drobno oddati občinskemu prehranjevalnemu uradu odrezke za oljčno olje (VIII), za bele testenine ZVU (odrezek XV) papežev sladkor (odrezka 8a in 15a), belo moko brezposelnim, bele kratke testenine ZVU (odrezek XVI), jajca v prahu (odrezki XVII in 33) ter izhlapelo mleko (odrezek št. 1). Danes morajo tudi peki oddati krušne odrezke delavcev, zaposlenih pri zavezniških vojaških šolah, ki so zapadli 15. t. m.

Trgovci bodo morali tudi vrniti omenjenemu uradu sezname odje-

malcev za julij-oktober. V ta namen bo urad odprt od 8. do 12. in od 16. do 18.

Delitev izrednega obroka masti. Od danes naprej lahko upravniki menz in raznih druščin dvignejo pri občinskem prehranjevalnem uradu nakazila za izredni obrok masti, ki jo potrebujejo za ta mesec.

Prijave za mleko v decembru. Sepral javlja, da se morajo potrošniki v Trstu in na deželi prijaviti za mleko od 16. do 20. t. m. takole: mleko za vse letne skupine — II odrezek zimske nakaznice nov. 1946-februar 1947.

Za dečji božič bodite radodarni!

Cena dnevnikov

Po želji vprav nekaterih tržaških dnevnikov je odbor za nadzorstvo nad cenami pristal na to, da se cena dnevnikov v coni A poviša na 5 lir.

V coni B ostane cena našega lista nespremenjena.

Tako je bila „kaznovana" šempolajska šola

Lani sta bila nameščena v Šempolaju dva učitelja, ki sta opravljala svojo službo v splošno zadovoljstvo staršev in šolskih otrok. Začasni šolski upravi pa se je zdelo spričo njene «velike skrbi» za dobro uspevanje slovenskih šol potrebno, da namesti v tem kraju kar štiri učitelje, od katerih sta dva neznana in sumljive preteklosti. Njuno življenje v zadnjih petih letih je zavito v temo, neznano. Zato je ljudstvo ta dva učitelja gladko odklonilo. Ostala dva, ki ju je ljudstvo spoznalo za dobra učitelja, sta imela za svojo dolžnost, da bi poučevala vse otroke in sta zato sklenila, da bo pouk dopoldne in popoldne. To je pri Slovencih že stara stvar in ob pomanjkanju učnih moči se je često zgodilo, da so učitelji poučevali v enem razredu dopoldne, v drugem pa popoldne. Sedaj pa se je oglasil g. didaktični ravnatelj Ščuka, ki je učiteljema prepovedal dopoldanski in popoldanski pouk, češ da mora biti Sempolaj kaznovan, ker je zavrnil dva nezaželena učitelja.

Tudi vaš prispevek

bo za božič zasadil veselje in zadovoljstvo v srca revnih otrok našega ljudstva.

Tako je torej odredil vsemogočni g. Ščuka, ki se sam osebno ne mara potruditi v Komen, ker kaže, da ga ljudje tam predobro poznajo.

„Demokratično" pojmovanje kolaboracionizma z nacifašizmom

Fašist „prve in zadnje ure" Bonifacio oproščen

Včeraj je bila pred izrednim porotnim sodiščem razprava proti fašistu Bonifaziju Germanu, ki je bil obtožen kolaboracionizma, neofašizma, skvadrizma in organiziranja delavcev v Nemčiji v vojaške formacije po kapitulaciji Italije.

Obtoženi Bonifazio je priznal, da je bil goreč in prepričan fašist že od 1921. leta. V Nemčijo je odšel kot sindikalni delegat 1941. leta, toda ni imel politične funkcije, čeprav je znano, da so vsi fašistični sindikalni delegati bili obenem tudi politični funkcionarji. Po padcu fašizma se je posvetil organizaciji republikanskih fašističnih društev med italijanskimi delavci v nemških taboriščih. To svojo nalogo je opravljal seveda zelo vestno in z metodami, ki so sploh svojstvene fašizmu. Sodelaval je z Nemci, uvrščal italijanske delavce v vojaške formacije, če drugače ni šlo tudi z grožnjami in manganeli. Vse to je delal zaradi «velike ljubezni do domovine» in zaradi «italijanstva».

Stališče obtoženega sta, kakor že... in naši občini naprtile milijonske dolgove.

Sedaj so pa poslale prav tja, na isti prostor mogočne traktorje in z njimi preorale vse zemljišče.

Ker pogozdovanje ni uspelo, bodo morda uspele hiše, ki jih gradi

kaže, sprejela tudi sodišče in javni tožilec, ki sta prišla do sklepa, da sodelovati s sovražnikom v njegovi lastni državi ni kolaboracionizem, temveč nekako reševanje italijanstva. Zato so Bonifazija oprostili vsake kazni. S to razsodbo smo obogatili svoje znanje o pojmu kolaboracionizma.

Zaradi zavezniškega kamiona in jeepa

Pred dnevi je bila razprava pred zavezniškim sodiščem proti Trčelju Oskarju, Bandlju Alojziju in Volčiču Ivanu, ki so bili obtoženi, da so se poskušali polastiti vojaškega kamiona in jeepa.

Neki angleški narednik se je po naključju sestal v neki gostilni v Sežani z omenjenimi tremi obtoženci ter jim ponudil vojaški kamion in jeep. Omenil jim je, da so omenjena vozila naprodaj ter so se dogovorili tudi za ceno. Dogovorili so se, da bodo prevzeli vozila blizu Stanjela 24. oktobra in plačali za vsako vozilo po 100 tisoč lir. Ko so se ob dogovorjenem času sestali v Stanjelu, jih je iznenadila vojaška policija, jih aretirala in jim odvzela ves denar. Kaže, da jih je omenjeni narednik zapeljal in proučeval njihovo aretacijo. Obtoženci takrat niso vedeli, da je prepovedano kupovati vojaške kamione od vojaških oseb. To so potrdili tudi pri včerajšnji razpravi. Predsednik sodišča, major Bayliss in tožilec major Mc Colman nista upoštevala njihove izjave ter je sodišče obsodilo Volčiča in Terčelja na leto dni zapora, Bandlja pa oprostilo, ker ni bil vmešan v to kupčijo. Zaplenjeni denar so jim vrnili

Za božič

naj noben naš otrok ne ostane brez daru.

VESTI S PODEŽELJA

PORTOROŽ

Žene pri bolnih vojakih. Na praznik Oktobrske revolucije so žene in dekleta iz Sv. Lucije, Pirana in Portoroža obiskale jetične vojake. Prišle so z zastavami na čelu ter prinesle bolnikom raznih priboljškov. Ostale so v družbi bolnikov več ur ter jim z ljubeznivo skrbnostjo lajšale njihovo trpljenje. Vojaki so bili ženam zelo hvaležni za njihovo pozornost.

RICMANJE

Spomenik padlim borcem. Preteklo nedeljo so v Ricmanjih odkrili spomenik svojim padlim borcem. Slovesnosti se je udeležilo veliko domačih in sosednih organizacij. Ricmanci se iskreno zahvaljujejo za sodelovanje domačemu pevskemu zboru, godbi, tov. župniku Malalanu ter vsem ostalim, ki so počastili lepo spominsko svečanost. Zahvaljujejo se tudi darovalcem vencev in govornikom.

SESLJAN

Bombe tudi tukaj. V noči od srede na četrtek so neznanci vrgli granato proti sedežu KNOO v Seslјanu. Granata je eksplodirala za hišo in je napravila le malo škode. Tako so se tržiški teroristi priklatili sedaj že do Seslјana. Kako dolgo bo to trajalo?

NABREŽINA

Poučno zborovanje. Pretekli četrtek so imele članice ASIZZ v Nabrežini množični sestanek, na katerem so obravnavale higijenska vprašanja. Nujno je potrebno, da razpravljamo na množičnih sestankih o vprašanjih, ki so zelo važna za ves narod in za njegovo zdravje. Žene so sledile predavanju z izrednim zanimanjem ter vodile živahno debato.

Proslava mladinskega dneva. — Mladina nabrežinskega okraja je preteklo nedeljo proslavila svoj dan. Ob tej priliki je ostro protestirala zaradi pristranosti vojaške uprave v coni «A», ki je ukinila mladinsko glasilo «Gioventù» in ne dovoljuje razširitve dijaškega «Glasa mladih» v splošno mladinsko glasilo. Z zbor-ovanja so poslali resolucijo s podobnim protestom Svetovni mladinski federaciji v Parizu in konferenci štirih zunanjih ministrov v New Yorku.

STARANCAN

Policija dela preiskave. V sredo zjutraj je skupina policistov napravila preiskavo v hiši tov. Padovana. Seveda niso našli ničesar. Kar so iskali, ni po hišah naših tovarišev, ampak bi se morali obrniti na drugi njim dobro znani naslov. Čeprav niso našli ničesar, so vendar odpeljali s seboj Padovanovega sina, ki so ga pa pozneje spet izpustili.

NAŠE KNJIGE IN SPISE SEŽIGAJO

Predvčerajšnjim je prispel pred Ljudski dom v Gorici ameriški kamion. Nanj so nemški ujetniki od 11. do 12. ure dopoldne naložili polno knjig, spisov, brošur, časopisov, zastav, slik, članskih izkaznic raznih organizacij, zemljevidov ter najrazličnejših predmetov, ki predstavljajo arhiv ljudskih organizacij in ustanov, ki so morale pred kratkim zapustiti svojo stavbo na tako nasilno zapoved anglo-ameriške okupacijske uprave v Gorici.

Od 3. do 4. ure popoldne je bil natovorjen s knjižnim zakladom in listinami še drugi kamion, na katerega so nemški ujetniki pod vodstvom ameriških funkcionarjev naložili tudi veliko rdečo zvezdo, ki je bila v dvorani Ljudskega doma. Nanjo so naslonili staro Mussolinijevo sliko, ki so jo iztaknili neznano kje ter se pri tem norčevali.

Tudi drugi kamion kakor prvi je bil natovorjen z lastnino slovenskih in protifašističnih ljudskih organizacij goriškega okrožja. Oba sta nato vse skupaj prepeljala v ulico Scčgli in tam so vse pometali v občinsko smetišnico. Vojaki so grmado polili z bencinom in sežgali. Še naslednje jutro je kup arhivov gorel.

Včeraj dopoldne je stal pred Ljudskim domom zopet kamion. Nanj so nemški ujetniki že tretjič nanosili vse mogoče stvari iz uradov kulturnih, socialnih, političnih, gospodarskih in drugih ustanov, k. so jih te dni okupacijske oblasti z zaplembo Ljudskega doma v svoje «vojaške nakane» vrgle kratkomalo na cesto in jih tako oropale tudi imetja, katerega jim ni bilo dovoljeno spraviti na varno.

Matere so prihajale v šole in vodile svoje otroke domov.

Številne delegacije so se zbrale pred poslopjem poveljstva 88. divizije. Niso jih hoteli sprejeti, ampak so nagnali nadnje policijo, da bi jih razgnala. Zastopniki ljudskih organizacij, so šli potem h guvernerju, kjer pa jih je doletela enaka usoda, kakor se pač spodobi dobremu kolonialnemu režimu.

Zapadno od Soče

Tudi v Gradiški so delavci stavkali ter se jim je v tem boju pridružila italijanska socialistična stranka, ki je končno sprevidela, odkod preti ljudskim organizacijam največja nevarnost.

V Krminu so isto tako izrazili svojo solidarnost in začeli stavko ob 11. uri. Tu so stavkali predvsem delavci v opekarnah in v raznih manjših podjetjih. Delavci na cestah, v Moš, Ločniku in drugod po Furlaniji so tudi stavkali.

Glasbena Matica

Godalni orkester pod vodstvom ravnatelja prof. Karla Sancina priredi v četrtek dne 21. t. m. ob 20.30 uri v društveni dvorani Skamperla pri Sv. Ivanu svoj drugi samostojni koncert. Na sporedu bodo skladbe za godalni orkester, samospevi s spremljevanjem godalnega orkestra in vijolinski koncert z godalnim orkestrom. Natančen spored bo objavljen pozneje.

Preimenovanje ulic

Z odlokom predsednika tržaške občine so bila spremenjena imena naslednjih ulic: Via degli Squadristi v Via del Teatro, Via Luigi Cassiana v Via della Geppa, Via Italo Balbo v Via Belpoggio, Via Arturo Zanolla v Via degli Artisti, Piazza Caduti Fascisti v Piazza S. Giovanni, Piazza Guido Neri v Piazza S. Caterina da Siena, Via Corsica v Via del Lazzaretto vecchio, Via Nizza v Via del Coroneo, Via Bellinzona v Via del Toro, Via Ventitrè Marzo v Via di Tor Bandena, Piazza Malta v Largo Riborgo, Piazza dell'Impero v Largo Barriera vecchia, Piazzale Nicolò Giani v Piazzale di Valmura, Largo Ajaccio v Largo a Roiano, Via Mario Granbassi v Via Samuele Romanin, Via Guido Presel v Via Raffaele Abro, Via Cassala v Via Sara Davis, Via del Fontanone v Via Felice Venezian, Via Miramare in Riviera di Barcola ter Viale a Miramare v Viale Miramare, Corso Littorio v Via del Teatro Romano. Poleg tega so bila odpravljena naslednja imena okrajev in ulic: Rione del Littorio in Viale Arnaldo Mussolini.

Prejšnja mestna uprava pa je že spremenila imena naslednjih ulic: Corso Vittorio Emanuele III v Contrada del Corso, Piazza Umberto I v Piazza S. Antonio Nuovo, Piazzale Principe Umberto (na Opčinah) v Piazza del Monte Re, Viale Regina Margherita v Via Giustiniano. Poleg tega je odpravila ime okraja Rione del Re.

DAROVI IN PRISPEVKI

ZA SIROTE PADLIH PARTIZANOV so nabrali prijatelji tov. Erna Hočevarja ob priliki njegove fantovščine 4100 lir.

ZA ŽRTVE FAŠISTIČNEGA TERORJA sta Franc in Josip Legiša iz Sempolaja darovala 400 lir.

ZA SIROTE PADLIH PARTIZANOV IN DIJAŠKO MATICO so darovali naslednji tovariši iz Velikega Repna: Karel Purič 500 lir, Karel Guštin 200 lir, Karel Križman 100 lir, Karel Škabar 100 lir, Angel Purič 100 lir, Josip Škabar, Anton Mrak, Milan Guštin in Silvester Škabar po 50 lir, Viljem Lazar 60 lir, Ivan Škabar, Mirko Guštin, Emil Ravbar po 25 lir, Anton Škabar, Viktor Ravbar po 10 lir, Karel Škabar 15 lir Stanislav Ravbar 10 lir.

V KROŽKU «TOMAŽIČ» so v nedeljo nagradili šest moštev finalnega balinskega turnirja s pokali in denarjem. Moštva si darovala za politične pripornike naslednje vsote: kulturni krožki «Kraljič», «Skoljeto A», «Skoljeto B» in «Tomažič» po 500 lir, «Zol» pa 200 lir.

ZA SPOMENIK PADLIM BORCEM v Boljuncu so svatje ob poroki Pavle Kraljičeve in Josipa Sancina darovali 1715 lir.

ZA ZAPRTE ANTIFAŠISTE je daroval Josip Trampuš iz Kostanjevice 500 lir.

DNEVNA KRONIKA

Bombe

Predsinočnjim ob 23.30 je v stanovanju nekega antifašista v Panzanu pri Trižiču eksplodirala ročna bomba. Ranjen ni bil nihče. Razbitih pa je mnogo stekel na oknih.

14. t. m. popoldne so civilni policisti našli v ul. Montebello pri vili «Giulia» ročno bombo.

Sprememba v omejitvi električnega toka

Ob nedeljah bodo ukinili električni tok popoldne namesto zjutraj, da ne bi ovirali verskih opravil. Oslej so ukinjali dobavo električnega toka od 8.30 do 11.30, sedaj pa ga bodo ukinjali od 13.30 do 16.30.

Najprej so pogozdovali zdaj prav tam zidajo

Še spomladi so delavci na Kolonji z vnemo kopali zemljo in sadili drevje, ki se nikoli ni prijelo, kakor so jim naši strokovnjaki o pravem času natančno napovedali. Oblasti pa so korajžno nadaljevale... in naši občini naprtile milijonske dolgove.

Sedaj so pa poslale prav tja, na isti prostor mogočne traktorje in z njimi preorale vse zemljišče.

Ker pogozdovanje ni uspelo, bodo morda uspele hiše, ki jih gradi tvrdka CESIM. Ta se je potrudila priti iz Rima, da nam pokaže, kako se «kulturno» gradijo hiše. Cementni bloki, izdelani v Gradiški namesto opeke ali kamna itd.

Na tem prostoru dela sedaj okoli 80 delavcev, ki so slabo plačani. Četudi jih je mnogo, jim podjetje noče pomagati s tem, da bi jim ustanovilo menzo. 24 enonadstropnih vil z 48 stanovanji bo zgrajenih do konca januarja, če jih seveda ne bo odnesla burja.

Naši mladinci po povratku s svoje proge

Sporočila in objave

Izlet v Slovensko Istro

Planinsko društvo v Trstu priredi v nedeljo dne 17. t. m. izlet čez Glinščico na Mali grad, Ocizlo, Socerb in nazaj preko Doline do Sv. Sobote. Zbirališče pri zadnji tramvajski postaji v Rocolu ob 8. uri zjutraj.

Prireditev

Jutri ob 18. uri v kulturnem krožku Škorklja-Verniellis na Kolonji (bivše šola na odprtem) ples.

Enotni sindikati

Sindikat lesne stroke. Danes ob 19. sestanek upravnega sveta.

Sindikat bančnih uradnikov. Drevi ob 17.30 izreden sestanek upravnega sveta bančnih in zavarovalnih nameščencev v ul. Zonta 2.

Sindikat hišnikov. Vsi hišniki, ki imajo otroke, stare 4 do 12 let, naj se zglase v ul. Imbriani 5, soba 14, zaradi dodelitve božičnice.

Sindikat kovinarjev. Drevi ob 19.30 v ul. Imbriani 5, soba 9, sestanek koordinacijskega odbora zastopnikov ES v komisijah ZVU.

V ponedeljek ob 19. uri sestanek upravnega sveta.

Rojstva, smrti, poroke

Anagrafski urad tržaške občine sporoča, da se je dne 15. novembra rodilo 16 otrok, umrlo je 8 ljudi, porok pa je bilo 13.

VKNJIZENE POROKE: prodajalec Nereo Porok in šivilja Julija Meucci, pomorski radiotelegrafist Sergij Della Torre in zasebnica Vilma Mauri, rokodelec Rudolf Skof in uradnica Ida Radivo, glasbeni učitelj Glauco Curiel in zasebnica Lelja Pirini, učitelj Stanislav Radovani in zasebnica Ivanka Marija Zidanik, mehanik Marcellino Causer in prodajalka Marija Scarafile, odvetnik dr. Virgilij Vallone in uradnica Ana Ceresli, mesar Lauro Zerzenon in zasebnica Elvira Minin, radiotelegrafist Marij Micali in uradnica Leda Ana Donda, trgovec Marino Furlan in zasebnica Nidia Polonio, ladijski kuhar Emil Ladi in zasebnica Teresa Fantinic, zdravnik dr. Albin Panjek in zasebnica Silvana Furlan, težak Jurij Rosso in služkinja Hermina Zubin.

UMRLI: 62 letni Alojzij Cossuta, 55 letna Etelka Devet por. Lovretič, 72 letni Hugo Chiodi, 80 letna Francka Lenart vd. Angeli, 88 letna Antonija Dessanti vd. Giacomini, 9 letni Alojzij Urbani, 76 letna Ana Cesca vd. Potoschnig, 61 letni Virgilij Stebel.

RADIO TRST I.

Radio Trst II. še vedno ne oddaja

SOBOTA, 16. NOVEMBRA

8 vesti v slov. - koledar; 8.20 lahka glasba; 11.30 radijska univerza: Graditelj Spitfirea; 11.45 simfonična glasba; 12.15 zdravniška oddaja; 12.30 partizanske pesmi; 12.45 napoved časa - vesti v slov.; 18.45 kulturne aktualnosti; 19 slušana igra: Oscar Wilde: «Vdani prijatelj»; 19.45 koncert sopranistke Karle Slehanove; 20 napoved časa - vesti v slov.; 23.15 zadnje vesti v slovenščini.

KINOPREDSTAVE

ROSSETTI. V kratkem otvoritev s filmom «Robin Hood».
SUPERCINEMA. 16.30: «Nedovoljen paradiž», C. Boyer, B. Davis.
FENICE. 16.30: «Sanjal sem o angelu», I. Dunne, G. Grant.
FILODRAMMATICO. 16.30: «Junaki z otoka», Komičen film.
ITALIA. 16.30: «En dan v življenju», M. Lotti, A. Nazzari.
ALABARDA. 16.30: «Poročna noč», G. Cooper, A. Sten.
IMPERO. 16.30: «Gainsborough se vrne», J. Myll, S. Granger.
VIALE. 16.30: «Meso in duša», L. Miranda, M. Girotti.
MASSIMO. 16.30: «Uragan», D. Lamour, J. Hall.
GARIBALDI. 16.30: «Stari valček», komedija. Eva Szereny.
NOVO CINE. 16.30: «Obzidje» - Laurel-Hardy.
CINE MARE. 16.30: «Mi iz Kronštata».
ARMONIA. 15.30: «Pustolovca», K. Francis. - Varieté.
ODEON. 16.30: «Zaročenec moje žene», Cortese, Carmi, Tofano.
SAVONA. 16.30: «Halo, kdo tam?», A. Bach, G. Becchi.
AZZURRO. 16.30: «Opojnost z Zapada», S. Ballew.
RADIO. 16.30: «Zlata vrata», Ch. Boyer, O. Havilland.
CENTRALE. 16.30: «Stojte, sicer streljam!».
MARCONI. 16.30: «Macario proti Zagomarju».
VITTORIA. 16.30: «Odmevi mladosti», C. Colbert.
ADUA. 16.30: «Izgubljena dekleta».
VENEZIA. 16.30: «Ogenj strasti».
CARDUCCI 16.30: «Primula Smith».
ARGENTINA. 16.30: «Miss Ciklen».

★

BREZINA. Danes ob 20. in jutri ob 16. in 20. uri: «Sonce v Montecassinu».

Odg. urednik DUŠAN HREŠČAK

FIZKULTURA

PRVI IN ZADNJI Z RAZPREDELNICE

Jutri bodo igrali «Ljubitelji Ponziane» na igrišču gostiteljice Ljubljane najtežjo tekmo jugoslovanskega državnega nogometnega prvenstva. Njihov nasprotnik bo najboljše jugoslovansko moštvo «Partizan», ki do sedaj ni izgubil še nobene tekme. Moštvo «Partizana» je moštvo Centralnega Doma Jugoslovanske Armade. V teku enoletnega delovanja si je s svojo izredno tehnično in kombinatorno igro ustvarilo mednarodni sloves. Na poti v Sovjetsko zvezo je «Partizan» v Poljski z najboljšimi enajstoricami odločil zase vse tekme. V Sovjetski zvezi pa je od štirih tekem zmagal v dveh, ostali dve pa je častno zgubil. Sovjetski časopisi so prinašali dolge komentarje o vrednosti jugoslovanskega nogometa, ki ga je reprezentirala enajstorica «Partizana». Vsi listi so bili polni priznanja bratskemu jugoslovanskemu moštvu, ki je zaigralo res odličen nogomet. In koliko je vreden sovjetski nogomet, smo videli v Angliji, kjer je «Dinamo» iz Moskve zmagal v dveh tekmah, eno pa igral neodločeno ter zabil 17 golov in jih prejel le 7.

Igralce «Ljubiteljev Ponziane» čaka torej težka naloga. Igrati proti tako renomiranemu nasprotniku res ni kar tako. Ni s tem rečeno, da je uspeh «Ljubiteljev Ponziane» že od vsega početka nemogoč. Ne, s tem hočemo samo poudariti, da bodo morali tržaški fantje v tej tekmi, če bodo hoteli doseči častni rezultat, napeti vse sile ter odpreti vse ventile svojega znanja, ki končno tudi ni od muh. Tehnike in borbenosti jim ne manjka. To so že dokazali v prvih tekmah, ko so kljub dvema porazoma zaigrali lepo in tehnično dovršeno, čeprav nekoristno. Tako so o njih pisali tudi jugoslovanski časopisi. Jutri pa bodo morali «Ljubitelji Ponziane» polagati več važnosti na efektno igro, ki ni vedno lepa, a obrodi potrebne točke, ter opustiti nesmiselno kombiniranje in pretgravanje nasprotnika v kazenskem prostoru. Prepričani smo, da bodo Tržačani jutri dali vse iz sebe in zaigrali tako, da bodo športniki še dolgo govorili o jutrišnji tekmi. Kajti žoga je okrogla in čeprav je «Partizan» na papirju boljše moštvo, ni izključeno, da mu bodo prav Tržačani zagodli kako grenko. Igralci «Ljubitelji Ponziane», saj ne boste sami v Ljubljani. Z vami bomo v duhu vsi športniki Julijske krajine, z vami pa bodo tudi športniki Ljubljane, ki vam bodo dali vso moralno podporo in krepko navijali za Trst. Zato pogumno v borbo in obilo uspeha!

Fizkultura na Goriškem

Na fizkulturnem polju se opaža zmanjšano delovanje zaradi slabega vremena, ki ne dopušča dela na prostem. Zaradi tega se je vse fizkulturno delovanje usmerilo v telovadbo in pripravo na smučanje. Tako telovadci kot smučarji so pridno na delu. Eni kot drugi se pripravljajo na skorajšnje prireditve. Predvsem smučarji, ki jih čakajo v januarju smučarske tekme na Matajurju, ne zamude nobene prilike, da se ne bi zanje kondicijsko dobro pripravili. Njihov trening je razdeljen v smučarsko gimnastiko, ki jo vodijo pod vodstvom tov. Zajca v telovadnici pri «Zvezdi», ter v kondicijski trening v teku čez drn in strn. Vse kaže, da hočejo januarja zmagati na vseh progah. Mimogrede omenimo, da bo matajursko smučarsko tekmovanje obsegalo sledeče proge: tek na 2000 in 500 m ter skoke. Prijave že sedaj sprejema Zveza društev za telesno vzgojo v Gorici, ul. Sv. Antona 4, gostilna «Pri zvezdi».

Na eno panogo pa smo skoraj pozabili. Tudi nogometaši so postali precej agilni. Tako na pr. igra goriška enajstorica v pokrajinskem nogometnem turnirju. Zaenkrat še ne dosega bog ve kakšnih uspehov, vendar pa ima vse pogoje, da se bo še razvila v odlično moštvo.

Škedenj-Raša in ostali spored

Sportni dogodek prve vrste bo tekma med vodilnima enajstoricama pokrajinskega prvenstva Škedenja in Raše. Ljubitelji nogometa bodo imeli na tej tekmi priliko videti dvoje enajstoric, ki igrata res lep in borben nogomet. Težko je postavljati za to tekmo prognoze, saj se bosta obe enajstorici danes srečali prvič na zelenem polju. Odločitev pa bo padla ob 11.30 na igrišču CRDA v Trstu.

Ostali spored pokrajinskega prvenstva: V Krminu ob 14.30 Krmin-Tržič, v Postojni ob 14.30 Postojna-Tovarna strojev, v Zagraju ob 10.30 Gradiška-Milje, v Izoli ob 14.30 Izola-Ronke, na Reki ob 12.30 Torpedo-Pulj, v Ajdovščini ob 14.30 Ajdovščina-Koper, v Trstu na igrišču pri Sv. Andreju ob 9.45 Montebello-Gaslini.

Spored okrožnega prvenstva pa je: igrišče CRDA ob 8 uri Acegat-Rojanese, ob 10 uri Tovarna strojev II-Dreher II, ob 12.30 Col-Pisoni, ob 14.30 Škedenj II-Opčine, igrišče na Opčinah ob 10 uri Ponziana-VOM, ob 12.30 Čebulec-Rauber, ob 14.30 Primorje D-Sv. Marko. Igrišče v Nabrežini Nabrežina-Kraljič ob 14.30, Igrišče na Proseku ob 14.30 Primorje P-Costalunga, Igrišče Ponziane ob 8 uri Montebello II-Dreher I.

Košarkarji in košarkarice

Današnji spored tekem v košarki za «Tomažičev» pokal je sledeč: igrišče Chimici, moški ob 10. uri Rauber-Perossa; ženske ob 11. uri Rinaldi-Radivo. Igrišče Tomažiča, ženske ob 11. uri Rauber-VOM in ob 12. uri Vesna-Barkovlje.

KRZNARIJA
UVAŽA-IZVAŽA ŽIVALSKE KOŽE
NAKUPUJE VSAKOVRSTNE MNOŽINE ŽIVALSKIH KOŽ PO NAJVIŠJI CENI
ZILIOTTO
in to kože kun, podlasic, srebrnih, sinjih, platinskih, rdečih lisic, bizonov, veveric, perzianer
Prodaja vsakovrstne krznene plašče po najpovoljnejših cenah
TRST, ulica Trento 11.
Telefon 29-374

Republiške ustavodajne skupščine

Nov temeljni kamen v jugoslovanski državni zgradbi

Pred letom dni je jugoslovansko ljudstvo z volitvami v ustavodajno skupščino dne 11. novembra postavilo trdne temelje novi državni ureditvi. Potrdilo je pridobitve narodno osvobodilne borbe in z glasovanjem za Ljudsko fronto določilo smernice bodočemu razvoju. Zdaj po letu dni smo priče dokončni izgradnji državnosti ljudskih republik narodov Jugoslavije. Z nedeljskimi volitvami v ljudskih republikah Hrvatski in Srbiji se dovršuje razdobje okvirne izgradnje FLRJ, kajti republiške ustavodajne skupščine bodo dale svojim republikam ustavo, ki bo zaključila državnopravno zgradbo ureditve jugoslovanske federacije — skupnosti svobodnih in enakopravnih narodov.

Najboljši dokaz

Narodi Jugoslavije so pred letom dni s svobodno oddanimi glasovi na prvih demokratičnih volitvah v svoji zgodovini dokazali, da so za republiko, da so za takšno ljudsko državno ureditev, kot jo danes grade v novi Jugoslaviji. Niso se pa za to izrekli samo z volivnimi kroglicami — najboljši in najjasnejši dokaz so podali s svojim delovnim poletom v obnovi in gospodarski izgradnji dežele.

Brez tega požrtvovalnega in vztrajnega dela ljudska oblast, katere najvišji predstavnik je zvezna ljudska skupščina, ne bi mogla doseči onih uspehov, ki jih danes občuduje svet. Toda tudi brez ljudske oblasti, ki je resnični izraz ljudske volje in interesov, delovno ljudstvo Jugoslavije ne bi moglo ustvarjati onega, kar danes takorekoč iz nič ustvarja. Oblast in ljudstvo sta eno — to je bistvo skrivnosti uspehov, ki jih pod vodstvom Ljudske fronte dosega Jugoslavija brez posojil, brez tuje pomoči.

Ljudska oblast je izpolnila svoje ustavne naloge

Lani izvoljeno ustavodajno skupščino so čakale velike in težke naloge. Dati je morala novi državi pravni temelj — dosledno demokratično ustavo. Na njem je morala zgraditi celo vrsto zakonov in ukrepov, ki urejajo gospodarsko, socialno in kulturno življenje FLRJ in njenih državljanov; rešiti je morala vprašanje uspešne obnove v vojni strahovito opustošene dežele; postaviti je morala že pred vojno nezdravo in spričo okupacije razrvano gospodarstvo na zdrave osnove; urediti je morala delovne odnose, mezde, socialno zavarovanje; sanirati kmečko vprašanje z izvedbo dosledne agrarne reforme in odpravo kmečkih dolgov; postaviti je morala končno temelje za dvig kulturne ravni ljudstva in razvoj individualnih narodnih kultur vseh narodnostnih skupin na ozemlju FLRJ.

Kruha dovolj za vse

Te naloge je oblast, ki jo je izvolilo ljudstvo, ker zaupa Ljudski fronti, izvedla. Ustavodajna skupščina je 29. novembra proglasila Jugoslavijo za republiko in ji dala nato ustavo, ki jo je šteti med najdemokratičnejše na svetu. Na podlagi ustavne določbe: «Zemljo onemu, ki jo obdeluje» je bila izvedena agrarna reforma. Kmetje so dobili zemljo in jo obdelali, tako da je danes v Jugoslaviji kruha za vse dovolj. Ustava je demokratično rešila tudi narodnostno vprašanje, večni vir sporov in enega izmed vzrokov notranje slabosti predvojne Jugoslavije. Omogočen je bil svobodni kulturni razvoj vsem narodom in narodnostnim manjšinam. Število knjig, ki izhajajo danes v Jugoslaviji, daleč presega najvišja predvojna števila. Ogromno je bilo storjeno za odpravo nepismenosti, žalostnega ostanka prejšnjega protiljudskega režima.

Načrtna gospodarska politika

Ljudstvo se je na poziv Ljudske fronte s čudovito vztrajnostjo lotilo dela za obnovo s pomočjo in po načrtih ljudskih oblasti. Obnova prometa je danes skorajda končana, zadnji leseni provizorični mostovi se umikajo novim betonskim ali železnim gradnjam. V Sloveniji n. pr. je stekel polni železniški promet razen na majhnem odseku dolenjske železnice. Obnovljen je bil most preko Donave med Beogradom in Pančevom, ki je s premostitvijo močvirnega ozemlja dolg poldrug kilometer in ki so ga pred vojno gradili dolga leta.

Prvi pogoj za zdravo gospodarstvo, kot ga uvajajo napredne države, je načrt, ki povezuje delovne in investicijske načrte vseh podjetij z državnimi javnimi deli (ki so zdaj mnogo večja kot kdajkoli pred vojno) in splošnim državnim proračunom. Zvezna načrtna komisija skrbi skupno z republiškimi komisijami, da se gospodarska dejavnost ne razvija brez glave, v neredu, temveč da se harmonično usmerja po načrtu, ki je sestavljen z jasnimi perspektivami za bodoči razvoj. V tem pogledu je najvažnejša industrijalizacija države, ki je podedovala slabotno in nesmotrno organizirano industrijo. Industrijalizacija mora onemogočiti izkoriščevalsko poseganje tujega kapitala, ki je poprej poceni kupoval surovine in pih nato drago ponujal v obliki izdelkov, pri tem pa vedno bolj vlekel državo v svoje kremplje.

Ena izmed prvih nalog v zvezi z industrijalizacijo je elektrifikacija in izgradnja osnovnega prometnega omrežja na načrtni podlagi. Gradijo se velike električne centrale in daljnovodi, ki bodo dobavljali tok industriji, grade se moderne avtomobilske ceste; mladina je podarila državi svojo železnico, ki odpira prometu najbogatejše premogovno ležišče v Jugoslaviji, grade pa se tudi že nove tovarne in celo vrsto izdelkov, ki so poprej prihajali izključno iz inozemstva, proizvaja danes Jugoslavija sama.

Drugi pogoj za zdravo gospodarstvo je zdrav denar. V nasprotju z večino evropskih valut, ki kažejo inflacijske tendence, je dinar krepka, zdrava valuta, ki se čedalje bolj utrjuje in pridobiva na vrednosti. Denarni obtok je do skrajnosti omejen in reguliran. Porastu vrednosti denarja na eni in povečani proizvodnji na drugi strani odgovarja občutno znižanje cen, ki se vedno bolj bližajo predvojnim. Če je bil splošni indeks cen v lanskem decembru še 600% v primerjavi s predvojnim stanjem, je padel danes na dobrih 200% in se vztrajno znižuje. Vedno manjša postaja razlika med cenami industrijskih proizvodov in kmečkih pridelkov.

Prekrižani računi

Z modro gospodarsko politiko in veliko požrtvovalnostjo delovnega ljudstva so se gospodarske prilike v Jugoslaviji normalizirale in razbili so jalovi upi vseh onih reakcionarnih in imperialističnih krogov, ki so poskušali s političnim in gospodarskim pritiskom omajati temelje nove Jugoslavije. To dokazuje tudi dejstvo, da so ZDA končno obljubile vrniti jugoslovansko rečno brodovje, ki so ga doslej blokirale, zdaj pa verjetno spoznale nesmiselnost svojega početja. Kljub vsem naporom domače in tuje reakcije se je notranji in zunanji položaj Jugoslavije silno utrdil. Njen ugled v svetu postaja od dne do dne večji.

Odziv ljudstva pri volitvah v ustavodajne skupščine posameznih ljudskih republik je bil letos še jačji kot pri lanskih volitvah. To je najlepša zaupnica Ljudski fronti in jugoslovanski vladi, o katere načrtih je maršal Tito dejal: «Po dokončnem zaključku občečdržavne zgradbe in državnih zgradb posameznih republik se bomo vrgli z vsemi silami še bolj na izgradnjo dežele. Uspeli bomo v naših zamislih, uspeli bomo v izpolnitvi naših načrtov. Uspeli bomo zato, ker imamo tako Ljudsko fronto, ker imamo tako čudovito ljudstvo, na katerega je lahko ponosen vsak državljan pred vsem svetom.»

Akademija medicinskih ved v Moskvi

je imela pred kratkim svoje tretje zasedanje. Na njem je predsedstvo akademije poročalo o njenem delovanju v preteklem letu, predložilo načrt za petletko na področju znanstvenih raziskovanj in poročilo o vprašanjih, ki se tičejo organizacije.

Akademija je v dveh letih svojega obstoja ustanovila 25 zavodov za znanstvena raziskovanja ter organizirala v zadnjem letu 24 ekspedicij, ki so imele nalogo proučiti najvažnejša vprašanja ljudske medicine in ljudskega zdravstva.

Med 19 znanstvenimi poročili, ki so bila predložena zasedanju, je treba posebej omeniti poročilo slavnega kirurga Nikolaja Burdenka o ranah in metodah njih zdravljenja. Akademija medicinskih ved je postopno postala pravo središče znanstveno-medicinskega dela v ZSSR. Pozornost in izpodbuda, ki ji ju izkazuje sovjetska vlada, sta poroštvi njenega nadaljnjega uspešnega dela.

KULTURNE STATISTIKE IZ ZSSR

Številke pričajo o visoki stopnji sovjetske literarne kulture

Lepa knjiga, ruski klasiki in sodobni sovjetski avtorji, pa tudi prevodi knjig visokovrednih pisateljev, so dosegli v ZSSR se nikdar viden razmah. Saj se tiskajo umetniško zares vredna dela pisateljev in pesnikov iz vseh delov sveta celo v višji nakladi kakor v njihovi lastni domovini.

V naslednjem objavljamo nekaj številčnih podatkov o višini naklad v prejšnji carski Rusiji in v sedanji Sovjetski zvezi. Te številke nazorno kažejo, kako ogromen razmah je dosegla literarna kultura širokih ljudskih množic v ZSSR. Številke so mišljene v tisočih.

	1897-1916	1917-1938
Gogolj	5.076	7.235
Gorki	1.083	38.128
Lermontov	2.496	4.441
Majakovski	4	4.668
Nekrasov	194	7.666
Ostrovski A. N.	135	2.845
Tolstoj L.	8.991	18.452
Puškin	9.165	27.864
Čehov	520	14.370
Rustaveli	14	359
Ševčenko	727	2.851
Byron	147	433
Balzac	100	1.475
Heine	123	969
Hugo	397	3.378
Dickens	747	1.932
Rolland	24	1.954
Shapespeare	515	1.052

Velikanski porast šolstva

Pridobitve na polju kulture v Sovjetski zvezi se najlepše zrcalijo, če jih primerjamo s stanjem v carski Rusiji, kajti v stari carski Rusiji je bilo ljudstvo praktično oropano vse pravice do kulture in izobrazbe.

«Tako divje dežele, kjer so bile ljudske množice v toliki meri oropane vsega, kar se tiče izobrazbe, prosvete in znanja — take dežele ni ostalo v Evropi nobene, razen carske Rusije», piše Lenin (Dela zv. XVI. str. 410).

A dvajset let po oktobrski revoluciji je z opravičenim ponosom izjavil Molotov:

«...Sovjetska zveza ima s svojimi 550.000 študenti visokih šol več visokošolcev kot vse visoke šole velikih držav Evrope z Japonsko vred.» (Molotov, «O visoki šoli», str. 7.).

Tik pred veliko Domovinsko vojno je imela ZSSR že 800 visokih šol (univerz), v katerih je študiralo 585.000 visokošolcev.

Nekaj podatkov naj dokaže ta porast šolstva v Sovjetski zvezi:

St. dijakov	l. 1914	l. 1940
V osnovnih in srednjih šolah	8,025.000	34,800.000
na tehniških šolah	48.000	819.500
Število šol		
osnovne in srednje šole	106.000	191.500
tehniške in strokovne srednje šole	295	3.768

Število pismenih je znašalo v carski Rusiji l. 1914. komaj 35% prebivalstva, v Sovjetski zvezi pa je preseglo število pismenih v l. 1939 90% prebivalstva.

Te številke znova dokazujejo, kako mogočno je sovjetska oblast dvignila splošno kulturno raven ljudskih množic v Sovjetski zvezi.

Kulturne drobtine

KLAVDIJA GOMBOJEVA — JASIKOVA, operna in dramska umetnica Burjatsko-mongolske republike, je prispela v Moskvo na zasedanje Vrhovnega Sovjeta ZSSR ter izjavila dopisniku «Tass-a»:

«Petletka za razvoj narodnega gospodarstva v Burjatski-Mongoliji, ki je nekoč predstavljala eno izmed najbolj nazadnjaških pokrajin na skrajnih mejah bivše carske Rusije, določa znatne vsote za razvoj ljudske prosvete. Že za letos je bilo določenih pet in pol miljona rubljev za razvoj umetnosti. Državno gledališče za opero in balet se zdaj dograjuje v našem glavnem mestu Ulanudi

NAŠI KRAŠKI KAMNOLOMI

Žrtev fašističnega gospodarstva in njegovih naslednikov

Pred prvo svetovno vojno je bilo v bližnji in daljni okolici Nabrežine živahno življenje. Tri tisoč in včasih tudi več delavcev je bilo zaposlenih v 23 kamnolomih, ki so delali s polno paro. Najlepše palače na Dunaju in v Budimpešti so zidane ali okrašene s kraškim marmorjem. Tako so porabili za zidavo dunajskega parlamenta 2000 kub. m, za borzno palačo 1000 kub. m in za sodno palačo 2500 kub. m nabrežinskega marmorja. V Budimpešti so porabili samo pri zidavi opernega gledališča 2000 kub. m tega gradiva. Pa ne samo na Dunaj in v Budimpešto, ampak tudi v Prago in v vsa druga večja mesta Avstro-Ogrske se je izvažal kraški kamen. Tudi v Trstu so najbolj reprezentativne palače in spomeniki zgrajeni iz kraškega materiala. Izven Avstro-Ogrske so največ našega obdelanega kamenja uporabljali v Egiptu, delno tudi v Ameriki in Angliji.

Od 3000 na 43 kamnarjev

Po prvi svetovni vojni je delo v kamnolomih naglo kopnelo. Samo v dobi od leta 1925. do 1929. si je malo opomogel, ker so izvozili precej kamna za gradnjo nove železniške postaje v Milanu.

Od 1929. leta dalje je začela kamnarska industrija stalno in nezadržno propadati. Fašistična avtarhična politika je zaprla vsa prekomorska tržišča, ki so se raje obrnila drugam ali začela uporabljati drugačen gradbeni material. Sovražna politika, ki jo je fašistična Italija stalno vodila nasproti sosedni Jugoslaviji, je zaprla kraškemu kamnu tudi vsa vzhodna tržišča, ki so bila od nekdaj njegovi najboljši odjemalci. Naravno, da se tudi po vojni, pod začasno vojaško vlado, ki upravlja cono A, položaj ni prav nič zboljšal, pač pa do neke mere še poslabšal.

Kamnoseštvo je umetnostna obrt, ki zahteva izvežbane mojstre, strokovno izobrazbo, delavce specialiste. Pred prvo svetovno vojno je bila v Nabrežini obrtno-strokovna šola, ki je skrbela za številen in strokovno dobro podkovan kader delovnih moči.

V vseh nabrežinskih kamnolomih dela trenutno samo okoli 43 delavcev, in sicer v kamnolomih Gorlato, Montecatini, Marangon in Smat. Največji in najmodernejši obrat, tako imenovani Rimski kamnolom, pa je popolnoma opuščen. Industrijske delavnice propadajo, stroji, kolikor jih niso odnesli, so razbiti in jih žre rja. Globoke navpične jame, od katerih so nekatere 60 in več m globoke, zevajo prazne, brez življenja. Nad njimi samujejo negibni žerjavi. Rimski kamnolom s svojimi 90.000 m2 površine je bil opremljen z najmodernejšimi stroji ne samo za obdelavo kamenja, ampak tudi za izkoriščanje vseh njegovih odpadkov. Izdelovali so celo barvane ploščice za tlakovanje. Imel je tudi svoj normalni industrijski tir, kar je zelo znižalo nakladne in prevozne stroške. To podjetje se je razvilo v času med obema vojnama in so pri njem s kapitalom udeleženi bivši italijanski kralj in razni člani njegove družine. Razumljivo je, da tej gospodi ni na tem, da bi popravljala poškodovane naprave ali skrbela za obnovo in razvoj podjetja, ker ga ne bi mogla več izrabljati ne izkoriščati delavstva po volji, kot se je to dogajalo, ko je bila njihova tudi politična oblast v deželi.

Podobno bi lahko trdili o drugem največjem podjetju Montecatini. Pri tem so vsa poslopja in stroji ohranjeni in v dobrem stanju. Dela je pa le toliko, da se lahko reče, da obratuje. Trenutno je tam zaposlenih okoli 14 delavcev, dočim jih je bilo včasih po 500 in več. Delavci sami zapuščajo delo, če le morejo dobiti kaj drugega, ker dobijo drugod boljšo plačo kakor pa v kamnolomih. Mladina se noče učiti kamnoseške stroke, ne samo ker nima nobene strokovne šole, ampak tudi ker ji bodočnost ne kaže dobro v razmerah, kakršne sedaj vladajo pri nas.

Tudi kamnarji so našli pravo pot

Da bi zavrli to propadanje, so nabrežinski kamnarji že lani v novembru ustanovili svojo zadrugo, ki šteje sedaj blizu 100 članov. Zadruga ima namen obdelovati kamen, prodajati in izvažati polizdelke in končne produkte. Njeno področje so Devin, Nabrežina, Zgonik, Sv. Križ in Repentabor. Zadruga namerava preskrbeti svojim članom potrebno orodje, organizirati strokovno izobrazbo, socialne in izobraževalne sestanke, tečaje itd.

Ta zadruga se je že dogovorila, da bi vzela v najem Gorlatov kamnolom. Pričeli so že delati in takoj so se pokazali uspehi. Zadruga je dobila naročila, izkoristila je tudi vse odpadke in delavci so prišli do boljšega zaslužka. To pa je trajalo le malo časa, ker se je tvrdka Gorlato kmalu premislila in ni hotela podpisati že dogovorjene pogodbe. Toda zadruga ne drži in ne sme držati križem rok. Treba je pridobiti novih članov. Vsi, stari in novi kamnarji in klesarji se morajo združiti v svoji zadrugi.

Nekomu pa so oni iz Italije bolj všeč

Kako je potrebno, da se delavci povežejo v svojo zadrugo, kaže tudi politika, ki jo izvaja ZVU nasproti naši domači kamnarski industriji. Pred kratkim je bil razpis kamnarskih del za novo tržaško univerzo. Vojaška uprava je pritegnila tudi inozemske tvrdke in, kakor je bilo pričakovati, odstopila dobavo kamnolomom iz Italije, ki imajo v Trstu samo svoje zastopstvo in nič drugega. Vprašamo se torej: Kako bo vendar pomagano s takimi javnimi deli, ki jih financira naše ljudstvo, naši davkoplačevalci, kako bo s takimi deli pomagano našemu ljudstvu in brezposelnim domačinom? Tako so nam zopet odžrli okoli 20 milijonov, ki gredo v korist italijanskemu kapitalu. Nekaj podobnega se je zgodilo tudi pri dobavah za obnovo glavne pošte v Trstu. Tudi takrat so pozabili, da imamo kamnolome s prvovrstnim materialom takorekoč v predmestjih Trsta in so naročili kamnarski material iz Pulja. Ta material je bil kakovostno dosti slabši in se nikakor ne more vzporejati z nabrežinskim, onim iz kamnoloma v Vrhovljah ali z rdečkastim marmorjem iz Vižovelj.

Toda kraški kamnarji so iz trde snovi

Če torej že pri dobavah za Trst podpirajo inozemski kapital in mu dajejo naročila, ki so ali bodo plačana z našim denarjem, moremo tem manj pričakovati, da bi podprli kakor koli naš izvoz v druge države. Če nočemo, da bodo naši kraški kamnolomi s svojim svetlim nabrežinskim marmorjem «granitello» ali z onim temnejšim, ki ga kopljejo v Vrhovljah ali z rdečkastim iz Vižovelj, ki tako lepo služi kot obloga za razne monumentalne stavbe, ostali zevajoče, prazne in mrtve jame, moramo sami prijeti za delo. Zato sta poleg dobre volje potrebna sloga in vztrajnost. Ko bodo naše zadruge dobro organizirane, ko bodo začele delovati v tistem pravcu, ki jim ga narekuje njihov program po zgledu nabrežinske zadruge, tedaj tudi uspeh ne bo izostal in v prazne kraške jame se bo zopet vrnilo življenje ter prineslo tudi delavcem novo blagostanje. *I. M.*

Jugoslavija je čudovit svet

Veliki ameriški umetnik in borec za svobodo Zlatko Baloković o Titu, o novi Jugoslaviji, o Ameriki

Znani virtuoz Zlatko Baloković je priredil na Sušaku koncert, kar je bil velik kulturni in politični dogodek. Dvorana Doma kulture ni mogla sprejeti vseh poslušalcev, ki so hoteli slišati proslavljenega umetnika in borca za demokracijo.

Po koncertu je Baloković spregovoril nekaj besed in med drugim dejal: «Ne morem vam reči, kako se veselim, da sem danes na Sušaku, kjer sem prvič zagledal to lepo morje kot osemletni deček. Toda sedaj gledam to morje prvič, ko ob njem ni več razlik, ko ni več tujih vojakov, ki so delili Sušak od Reke. Reka je danes svobodna.

Naposled sem našel, o čemer sem toliko sanjaril. Končno je prišlo vse, kar je naše, v naročje našega naroda. Istra je naša in jutri bo tudi Trst naš!

Prinašam vam pozdrave ne samo vaših bratov in sester iz Amerike, temveč vseh Američanov slovanske krvi. 15 milijono jih je in zastopal jih bom na bližnjem vseslovanskem kongresu v Beogradu. Vedeti morate, da so tudi med Američani prijatelji nove Jugoslavije, da so tudi tam občudovali napore naših narodov in vsem tem je bil predhodnik pokojni predsednik Roosevelt.

Želel bi, da veste, da z nami mislijo in čutijo mnogi. Tudi častna predsednica odbora za pomoč Jugoslaviji, ki mu predsedujem, soproga pokojnega predsednika Roosevelta, se šteje med naše najboljše prijatelje. Poleg nje je velik prijatelj našega naroda tudi Henry Wallace, ki je danes eden izmed voditeljev Amerike, eden izmed tistih Američanov, ki sledijo resnični demokraciji.

Bodite prepričani, da to, kar piše reakcionarni tisk Amerike, ni glas Amerike. Resnični glas Amerike je tisti, katerega so širili Washington, Jefferson, Lincoln in Roosevelt. To je glas Amerike, glas, ki spoštuje in hvali slovanske narode. Mi bomo sami obračunali z ameriško reakcijo. In ko bo to dovršeno, bo svetovni mir zagotovljen, ker bodo tesno povezani vsi oni, ki si želijo pravega in iskrenega svetovnega miru.

Čez mesec se bom vrnil v Ameriko in bom prepotoval pot od Atlantika do Pacifika in od Mehiškega zaliva do Kanade, da povem Američanom, kaj je Jugoslavija. Nova Jugoslavija je čudovit svet, ki ustvarja čudeže v svoji obnovi, kakor jih je ustvarjala v svoji borbi.

Zato ni čudo, da je iz tega ljudstva izšel največji živeči Slovan, največji heroj jugoslovanskih narodov, maršal Tito. Maršal Tito vas je vodil v zadnji vojni do zmage, maršal Tito vas bo vodil do končne zmage».

PETROLEJ in lepa dekleta

ali kaj ljubi Mr. Harriman

William Averell Harriman, naslednik Henry Wallacea, je preprost človek in ima podobne navade kakor vsak smrtnik. Ljubi podeželje — ko je bil veleposlanik v Moskvi, se je celo branil vodke — ljubi lepa dekleta in rad igra na kitaro. Kot pravi «demokrat», prezira denar. Hudobni jeziki pravijo, da ga prezira zato, ker je bogat. Isti hudobni jeziki trdijo, da je njegovo bogastvo najnovejšega datuma. To seveda ni res. Harriman je samo predsednik družbe Pensylvania Road, družbe Pont de Nemours and C., družbe General motors in Pacific Railroad. Seveda je tudi ravnatelj denarnega zavoda Harriman Brothers, Bank and Guaranty Trust of New York. Vse to seveda samo dokazuje, kako delaven človek je g. Harriman.

Ko je bil še veleposlanik v Moskvi, se je posvetil z veliko vnemo svoji nalogi in pošiljal je vsevprek obvestila, ki jih je mogel dobiti v Sovjetski Rusiji. Med njimi jih je bilo kajpada mnogo izmišljenih in tendencioznih. Wall Street in Stock exhange sta jih izkoriščala v svoje namene, česar pa on ni storil. Dobičke, ki jih je prišpekuliral pri menjavanju valut na borzi, je pošteno naložil v svojih podjetjih. Harriman seveda ni nikak izkoriščevalec. Zapleten je v neki proces, ki traja že od l. 1943. in še ni prišel niti do preiskovalnega sodnika. Obtožili so ga «zarote proti ljudskim interesom, ker se je boril proti znižanju cen in ker je imel monopol nad redkimi proizvodi na trgu», toda vedno je izjavljal, da je imel dober namen.

Ker pa njegova beseda ni zadostovala, se je neposredno vmešal, da bi zavlekel proces. Jasno je torej, da se Harriman ni bal obsodbe: Vsekakor je ukrenil vse potrebno, da se zavaruje, kakor se pač spodobi za poštenega človeka.

Njegova je zasluga, da so ameriške železnice med vojno lahko zvišale svoje cene in znižale plače svojim uradnikom. To jasno kaže, da je dober upravitelj in da trgovinsko ministrstvo ne bi moglo priti v bolj vešče roke.

Po treh letih bivanja v Moskvi je bil poslan v London. Takrat je izjavil, da se ne bo več pečal s politiko. Gotovo je sedaj samo zaradi predanosti demokratski stvari sprejel Wallacevo mesto. Harriman je bil v zadnjem času član politične in teritorialne komisije za Romunijo na pariški konferenci. Nekateri zagotavljajo, da ga je zlasti zanimalo romunsko petrolejsko vprašanje. Njegov prijatelj Byrnes je računal, da bo on rešil petrolejske vrelce pred «romunsko grabežljivostjo».

Novi trgovinski minister ima, kakor vidimo, mnogo rekvizitov za položaj, na katerega je poklican. Saj pravi celo Wallace: «Moj naslednik ima glavo na vratu, noge v petroleju in svoj zadnji del v....»

MAKS STONE

RASIZEM

(Napisal Marcel Prenant prof. na Sorboni)

Nekateri biologi so v izvrstnih poljudnih knjigah opisali rezultate genetike ali moderne znanosti o dednosti. Pri tem uporabljajo brez zadostne previdnosti izraz «čista rasa». Ta slabo opredeljeni izraz takoj izkoristijo rasisti in tudi nepoučeni bralec si često razlaga ta izraz v rasističnem smislu.

Treba je vedeti in se često tega zavedati, da biologova čista rasa nima v nobenem primeru absolutnega značaja, niti mističnega, ki ga teoretiki rasizma pripisujejo temu izrazu. Čista rasa je le rezultat številnih izbranih križanj z ozirom na značaj ali več značajev, ki jih izbira preizkuševalec. Izven take selekcije, ki ni bila nikoli uresničena v človeškem rodu, ni mogoče govoriti o čisti rasi.

V istih delih često tudi nezadostno določajo nauk o genetičnem sestavu živega bitja, po katerem dednost kromosomo in genijev ali genotipa določa vse lastnosti in njegov obstoj ter njegovo usodo. Rasisti so se polastili te napake in iz tega izvajajo zgrešeni in fatalistični zaključek, da ni mogoče ničesar spremeniti v usodi, ko je genotip določen.

Naj navedemo en primer teh rasističnih zmot: Neki biolog, ki ni rasist, je napisal v svoji poljudni knjigi, da se nadarjenost za glasbo v človeku prenaša dedno kakor značaj neke vrste žita, ki se imenuje «Marquis». Ta biolog so gotovo ni zavedal, da vsebuje ta fraza veliko zmoto s stališča znanosti in da lahko nudi ugodna tla za rasiste.

Ni se spomnil, da zahteva pregled zakonov genetike štetje številnih potomcev v točnih eksperimentalnih okoliščinah, ki jih je treba proučiti na statistični osnovi. Tako štetje, ki je možno pri žitu vrste «Marquis», ni možno pri človeku na splošno in pri glasbenikih še posebej ne. Popolnoma je pozabil na učinke glasbene vzgoje, ki je v tem primeru tako važna, da popolnoma pojasnjuje malenkostne rezultate, ki bi jih lahko dal študij geneološkega drevesa nekaterih družin glasbenikov. Taka zmota služi razsizmu, ker povzroča vero v fatalnost dednosti.

Vsi resni biologi vedo, da je mnogo težkoč za opredelitev človeških plemen in da ni mogoče verovati v čistost nobenega teh plemen. Oni dobro vedo, da so zlasti v Evropi skupine ljudstev, ki so množestvena in kompleksna, in že zato ne dopuščajo, da bi se priznal obstoj čistih ras. V Nemčiji še manj kot drugod. Oni dobro vedo, da so ravno Judje toliko pleme kakor Francozi, Italijani ali Nemci. Namesto besede pleme uporabljajo najraje besedo «etnična skupina», ki ga ni mogoče zamenjati z živalskimi plemeni, ki so jih opredelili eksperimentalno. Oni to dobro vedo, toda tega ne pravijo javnosti z vso ono avtoriteto, ki jo imajo, oni se ne protivijo dovolj rasističnim razlaganjem, spričo katerih ni mogoče skomigniti z rameni, ker so, čeprav so smešna, škodljiva. Biolog bi moral biti sposoben bolj kot katerikoli znanstvenik dvigniti se nad vsakdanje borbe, tudi če se jih sam neposredno udeležuje. On mora biti dovolj poučen, da razume, kam vodi vse to. Kar piše, mora dobro premisliti in mora postavljati svoje izraze tako, da jih ne bo mogoče uporabiti proti njegovi misli, njegovemu prepričanju ter proti miru in blagostanju človeštva.

LAZAR LAGIN 17

Oklopnica „Anuška"

V civilnem življenju je bil cinkograf v neki moskovski tiskarni. Skrivaj je bil zaljubljen v ljubko in na videz inteligentno linotipistko. Ker je pa predolgo odlašal, da bi ji odkril svojo ljubezen, se je poročila s poslovodjevim namestnikom.

V Sevastopolu je njegovo srce drugič prestalo hudo preizkušnjo. Neke lepe majske nedelje je bil prost. Sedel je sam samcat na klopi na Mornarskem bulvarju. Kmalu nato je prisedla neka deklica, ki jo je Aklejev od časa do časa skrivaj ogledoval.

Bila je krepka in zajetna kakor kakšna štruca. Imela je krasne rumene lase, visoko počesane in za ušesi zatisnjene, kot je bila takrat zadnja moda v Sevastopolu. Njene, ne prevelike gazelje oči so se bliskale sredi prikupnega in zalitega obraza kot semena sredi vodne buče. Aklejev je opazil, da je nosila v rokah vedno kakšno knjigo — kar pomeni, da je morala biti izobražena ženska. To mu je ugajalo.

«Ali dovolite?» je vprašala zardevajočega Aklejeva. Očitno ni bila v dvomu glede odgovora, ampak je odprla knjigo, in pazno, da ne bi zmečkala ali umazala svoje obleke, sedla poleg njega.

Lahko bi sedela tam pozno v noč, ne da bi spravila le besedice iz svojega zardevajočega soseda, ako bi sama ne začela razgovora. Po petih minutah pa sta že klepetala, kot da bi se poznala že najmanj tisto let. Ni še vedel, da se imenuje Galja Sirovarova in da je vzgojiteljica v nekem otroškem vrtcu. Kljub temu je bil do ušes zaljubljen vanjo. Kazalo je, da je Galja sanjarila, kako bi šla v Moskvo študirat in da ji Sevastopol nič ni pogodu.

Aklejev je mislil sam pri sebi, da deklica, ki je prekipevala v zdravju in moči, ne kaže, da bi se bolj dolgočasila kot kdorkoli njegovih znancev. Seveda ji tega ni povedal, ampak je mimogrede omenil, da je on Moskovčan. Spoštljivo ga je pogledala in začela spraševati o Moskvi, o trgovinah in gledališčih. Dejala je, da so sevastopolska dekleta daleč za moskovskimi in da se ona v Sevastopolu ne počuti dobro.

Aklejev je smatral za svojo dolžnost, da brani mesto, ki se mu je priljubilo v sedmih mesecih njegovega tamkajšnjega službovanja, toda Galja ga je prekinila:

«Prosim, nikar ne govorite neumnosti».

Ni treba, da bi se spuščali v podrobnosti njunega razgovora, dovolj bo, če povemo, da se je Nikifor v tistih dveh urah štel med najsrečnejše ljudi na svetu. Ko je Galja pogledala na uro in dejala, da mora odtod, je postal v tistem hipu najbolj nesrečen mornar Rdeče mornarice delavcev in kmetov. Galja je nameravala v bolnico na Grafskaji Jetti, da bi obiskala nekoga, ki naj bi bil njen najboljši prijatelj. Ta človek je bil pravtako mornar in po njenih besedah prikupen, dober in strašno lep. Galja je obljubila, da bo predstavila Aklejeva svoji prijateljici, lepi kostanjelasi deklici in vsi štirje, Galja, Stiva, Aklejev in kostanjelaska bodo hodili skupaj na sprehode. To bo strašno lepo in prijetno...

Z globoko sklonjeno glavo je Aklejev poslušal njeno čebljanje. Ponižno je pritrdil, da bo postal prijatelj z vsemi in da bodo vsi štirje skupaj hodili na sprehod. Kar se njega samega tiče je že tedaj trdno sklenil, da noče imeti opravka z nobeno kostanjelasko in da se ne bo več srečal z Galjo, ker bi bilo to preveč poniževalno zanj in brez vsakega pomena. Saj je že imela nekega vražjega Stivo.

Človek ima včasih res nesrečo. Celo ime njegovega tekmeca je lepo zvenelo kot ime Oblonskega v Ani Karenini. Kakšno pa je njegovo ime? Nikifor! Pfuj!

V razgovoru z Galjo je odkril, da je bil Stiva čisto navaden Stefan in ga je šele Galja krstila za Stivo. Torej zadeva glede imena ni bila tako važna.

Težko je reči, ali bi imel Aklejev dovolj moči in volje, da bi se izognil nadaljnjemu srečanju z Galjo. Znano je, da tudi najodločnejši ljudje ne morejo biti vedno mož beseda v takih primerih. Aklejevu je pomagala okoliščina, da je njegova ladja prav tiste dni odplula za daljšo dobo na odprto morje. Vendar je Galja zapustila tlečo iskro v njegovem srcu. Ko je bil včasih, v prekrasni junijski noči na straži, je štel zvezde, ki so veselo mežikale na nebesnem svodu, ali pa je opazoval male valove na svetlikajoči se vodi, ki so lahno božali ladjine boke; globoko iz osrčja ladje pa se je čulo pritajeno ropotanje strojev prav na mostišče. In tedaj je v njegovi glavi kar mrgolelo misli o tem prvem sestanku in o vseh bodočih sestankih, ki naj bi mu sledili.

Aklejev je sklenil, da ne bo več mislil na Galjo, toda kar se tiče Stive, ni napravil nobenega takega sklepa. In kadar je stal na straži, je sanjal, da je ta neznani in osovraženi Stivo izginil iz življenja Galje Sivarove. Želel je, da bi Stiva premestili kam daleč, na primer k Tihomorski mornarici. Resnici na ljubo moramo povedati, da mu Aklejev ni želel smrti.

Križarenje po morju se je končalo in njegova ladja je ponovno pristala ob Minaji Jetti. Aklejevu je bil dovoljen dopust že za naslednji dan, ker pa je prav takrat izbruhnila vojna, so bili vsi dopusti ukinjeni.

Tako se je torej zgodilo, da je Aklejev, ko ga je Verniveher vprašal, dali ima dekle, odgovoril: «Ne, in ti, ali jo imaš?»

4. POGLAVJE.

Verniveher dela po svoji glavi

Verniveher je prav čakal, da bi ga kdo vprašal po tem. Njegov veseli obraz, se je takoj zresnil in udrta, prstena lica je zopet zalila lahna rdečica.

«Imel sem dosti deklet», je dejal Verniveher, «toda doživel sem samo eno ljubezen, ki pa je bila nekaj nenavadnega... Srečala sva se na športnem igrišču. Jaz sem igral desnega branilca («kot moj Kostja», je pomislil Kutovoj), ona pa je tekmovala v teku. Ni tekla posebno dobro, posebno ne v sovjetskem stilu, ker še ni imela dovolj vaje in izkušnje. Jaz sem igral z mornariškim moštvom tisti dan in sem pri neki priliki tako imenitno podal žogo, da si ne moreta niti predstavljati. Med odmorom je prišla ona sama k meni in dejala: «Tovariš Verniveher, ti igraš tako dobro, da bi lahko igral na stadionu moskovskega ‚Dinama'.»

(Se nadaljuje)

Nekaj osnovnih problemov v goriškem sindikalnem življenju

Da bi imeli popolnejši pregled sindikalnega delovanja in teženj goriškega delovnega ljudstva, smo se obrnili do tov. Batiča, predsednika okrožnega odbora Enotnih sindikatov v Gorici, in smo mu postavili sledeča vprašanja:

Kakšen položaj zavzema Gorica in njeno okrožje v okviru pokrajinske sindikalne organizacije?

Znano vam je, je odgovoril tov. Batič, da delujejo Enotni sindikati v našem okrožju na osnovi razdelitve po podružnicah in okrajih. Tako imamo danes 9 okrajev sindikalno organiziranih, v katere spada tudi mesto Gorica. Število članov znaša nad 15 tisoč, od katerih je samo v Gorici organiziranih okoli 4300. Razdeljeni so v 25 strok in 134 sindikalnih podružnic.

Borba za nove mezde

Kakšen je danes splošni gmotni položaj delavstva na Goriškem?

Po splošnem mezdnem sporazumu z dne 8. marca t. l. in po dodatnih strokovnih mezdnih sporazumih, ki so bili sklenjeni kasneje, lahko trdimo, da imajo skoro vse stroke svoje posebne mezdne pogoje bodisi da spadajo v industrijo, obrt ali trgovino. Na žalost so skoro vsi napori naše sindikalne organizacije naleteli na močan odpor ter so ostali brezpomembni zaradi nedopustnega dviganja cen najosnovnejših življenjskih potrebščin.

Tudi goriški Enotni sindikati so predložili svoje zahteve za nov mezdni sporazum, tako kot je bilo v Trstu. Kakšne uspehe ste dosegli do danes v tem pogledu?

Res so goriški Enotni sindikati predložili Zvezam delodajalcev že 1. oktobra t. l. svoje pogoje za nov mezdni sporazum. Vendar nam je do danes uspelo zaključiti sporazum o začasnem 30% predujmu na osnovno plačo le z Zvezo industrijcev. Ta sporazum velja toliko za delavce kolikor za uradnike. Ta sporazum se pa ne sme precenjevati preko njegove realne vrednosti. Ta sporazum velja samo do sklenitve novega mezdnega sporazuma. Naše delavstvo odločno vztraja pri svojih zahtevah in si želi čimprejšnje sklenitve novih mezdnih pogojev, ki bi mu omogočili dostojnejše življenje, kar mu je pa danes onemogočeno.

Problem kolonov in kmečkih mezdnih delavcev

Kakšno je stanje kolonstva in kakšni so življenjski pogoji kmečkih mezdnih delavcev?

Problem kolonov je izzval že nešteto razprav na njihovih sestankih in skupščinah, v tisku, a v zadnjih časih tudi na sodišču. Danes je to vprašanje že popolnoma razčiščeno in jasno. Spričo trdovratne odpornosti delodajalcev so naši koloni vedno bolj odločni, da stresejo s sebe vso fašistično zavoro posebno pa «kolonski sporazum», kakršen je bil zaključen za časa fašizma in kakršen velja še danes.

Preteklo je že leto dni, odkar so Enotni sindikati napregli vse svoje sile in napravili vse poizkuse, da bi začeli pogajanja in dosegli z veleposestniki sporazum, ki bi odgovarjal vsaj deloma novim časom in ter omogočil bolj človečanske ter socialne življenjske pogoje naših kolonov. Do danes so se pa veleposestniki vedno upirali in niso pokazali niti malo dobre volje za dosego sporazuma in normalizacijo odnosov. To vprašanje je čisto sindikalne prirode in na tej osnovi se bo moralo tudi rešiti v skupno dobro kolonov in sploh vsega ljudstva, saj tudi koloni želijo imeti neko poroštvo za svoje življenje in vsakdanji kruh, da bi se mogli mirno posvetiti svojemu delu, ki daje kruha našim delavskim množicam.

Tudi nasproti kmečkim mezdnim delavcem uporabljajo delodajalci metode, ki jih lahko imenujemo «metode gladovanja». Dovolj je omeniti, da prejemajo kmečki delavci komaj 200 lir dnevno, medtem ko prejemajo ostali delavci, zaposleni v industriji, okoli 300 do 350 lir dnevno.

Na kakšen odmev je naletela med goriškim delavstvom vest iz Pariza o doseženem načelnem sporazumu o sindikalni enotnosti?

Člani Enotnih sindikatov so vedno obsojali razdor na sindikalnem polju, ki je nastal svoj čas v naši pokrajini. Zavedajo se, da pomeni razdor slabljenje moči delavske organizacije, kar obenem slabi odpornost proti izkoriščanju delavskega razreda. Zato naši delavci s simpatijo pozdravljajo vsak poizkus po združitvi delovnih sil, ki bi jih končno povedel do njihove osamosvojitve. Delavci zahtevajo, naj sporazum sloni na osnovah demokratičnih pridobitev in ta njihova zahteva je osnovnega in načelnega pomena. Te osnove se lahko dosežejo samo s pomočja jasne in točno določene akcije: borbe za delavske pravice, je zaključil tov. Batič.

Z jasnim občutkom, da navdaja goriško delavstvo najodločnejša borbena volja za dosego njihovih pravic, smo se poslovili od njihovega sindikalnega voditelja.

V zadnji sekundi

Naši borci pred ciljem v teku čez drn in strn

Tek čez drn in strn
- tek vsega ljudstva

Če bežno pogledamo sportno udejstvovanje v Julijski krajini v zadnjih 18 mesecih, moramo ugotoviti njegov nezadržen vzpon. Naš sport je v kratki dobi po osvoboditvi, v težkih okoliščinah dosegel zavidanja vredno moč in obseg. Tako silen napredek pa je dosegel samo s pomočjo Zveze društev za telesno vzgojo. V tako kratki dobi in pod res neugodnimi pogoji je tej uspelo poživiti sportno udejstvovanje v vseh panogah, uspelo ji je postaviti sport na množične masovne temelje. Samo v nogometu se aktivno udejstvuje okoli 40 enajstoric. Njeno delo pa se ni ustavilo samo tu. Pričela je prirejati telovadne nastope, lahkoatletske prireditve, kolesarske tekme. Skratka ni panoge, ki bi je ne pospeševala. V zadnjem času pa si je zadala nalogo popularizirati tudi eno najbolj zdravih disciplin-tek čez drn in strn.

O teku čez drn in strn smo že spregovorili. Opisali smo njegovo zgodovino, danes pa se bomo seznanili z njegovimi koristmi.

Ozrimo se samo na Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo. Tek čez drn in strn je v teh državah zavzel res veličasten obseg ter je postal ena najpriljubljenejših lahkoatletskih disciplin. Na deset in deset tisoče starih in mladih sportnikov se udeležuje tega teka. Udeležuje se ga, ne morda zaradi težnje po rekordih, temveč zaradi zdravstvene in moralne koristi, ki jim ga nudi. Vsi drugi teki se izvajajo v ograjenih prostorih, v sredi mestnega obzidja, tek čez drn in strn pa se odigrava v prosti naravi. Samo start in cilj sta v mestu ali pa še to ne. Proga je speljana po gozdu, čez polja in travnike, čez grape in potoke, jarke in druge naravne ovire. Tek čez drn in strn je prav za prav smučarski tek brez smuk in brez snega. Kakor pri smučarskem teku tako uživa človek tudi pri teku čez drn in strn lepoto narave, si krepi telo in se popolnoma sprosti. Poleg tega pa se tisoči in tisoči mladih in starih navzamejo novega fizkulturnega duha. Preizkušajo svoje moči in vztrajnost. Stisnit je treba zobe, obvladati svoje mišice in utrditi voljo. Prav s tem pa gradimo samega sebe.

Jutri bo tak tek čez drn in strn. Organiziral ga bo sportni odsek kulturnega krožka «Percosa» v okviru ZDTV. Naloga nas vseh je, da se v čim večjem številu prijavimo in dokažemo, da razumemo novo pot fizkulture, pot zdravja in moči našega kmečkega in delovnega ljudstva. Čim več nas bo, tem bolj bomo pripomogli k izgradnji samih sebe, tem več bomo koristili našemu ljudstvu.

Mladi in stari, prijavite se za tek čez drn in strn! Tekmujte in v prosti naravi krepite svoje telo in svojo voljo!

*

Sovjetska zveza in svetovno nogometno prvenstvo

Mednarodna nogometna zveza (FIFA) je v Curihu določila, da bo prihodnje svetovno nogometno prvenstvo 1949. leta v Braziliji. Sodelovali bosta verjetno tudi nogometni reprezentanci Sovjetske zveze in Anglije. S sodelovanjem teh dveh enajstoric bi imeli pravič resnično svetovno nogometno prvenstvo.

FIFA ima do sedaj 60 članic, od katerih se bo verjetno 40 udeležilo tekmovanja. Udeleženci bodo razdeljeni v cone po sistemu Davis - coupa, v srednjeevropsko, zapadnoevropsko, vzhodnoevropsko, južnoameriško, severnoameriško in britansko. V finale se bo plasiralo 16 najboljših enajstoric. Prva tekmovanja bodo po izločilnem sistemu. Enajstorica, ki bo izgubila tekmo, bo izpadla iz nadaljnjega tekmovanja.

Pričakujejo, da se bo tudi Sovjetska zveza včlanila v FIFO ter da bo tudi sodelovala v svetovnem nogometnem prvenstvu. Skoro gotovo pa je, da bodo igrali Angleži in sicer s štirimi moštvi, angleškim, škotskim, irskim in valeškim. Sodelovali pa bosta tudi svobodna Irska država in Island. K tekmovanju Japonska in Nemčija ne bosta pripuščeni.

Enajstorica «Ljubiteljev Ponziane», ki se bo jutri merila z jugoslovanskim državnim prvakom.

ZAVAROVANJE NEKDAJ IN SEDAJ

Elementarno in življenjsko

Zavarovanje v današnji obliki in obsegu je zad stoletnega zgodovinskega razvoja. Bistvena misel, ki je vodila prve pobornike zavarovanja, je bila zavest skupnosti. Ta zavest pa je bila vedno močnejša tam, kjer so bile skupine ljudi izpostavljene skupni nevarnosti, proti kateri so se lahko borile in katere posledice so lahko ublažile samo, če so se medsebojno obvezale, da nastopajo skupno in si druga drugi pomagajo.

Od Babilona do Lloyda

Prve sledove te miselnosti, ki je bila predhodnica današnjega zavarovanja, najdemo že v starem veku. V Babilonu je bil običaj med trgovci, ki so potovali v karavanah iz kraja v kraj, da so škode, ki so nastale na potovanjih zaradi ropov in napadov, medsebojno poravnali. Pri starih Grkih so delovale že močne zveze med trgovci, ki so jamčile vsem udeležencem pomorskih potovanj povrnitev škode, ki bi jim nastala med vožnjo. V Rimu so v tem času že delovala bratstva med siromašnimi sloji, ki so za mal denar jamčila svojim članom dostojen pogreb.

Zgodovina modernega zavarovanja se začne šele z novim vekom, ko se je razvilo sklepanje zavarovanj v samostojen poklic. Vendar se niso vse veje zavarovanja razvile istočasno. Vsaka od njih se je razvila vedno šele v trenutku, ko se je zanjo pokazala stvarna potreba. Te potrebe pa so bile vedno tesno povezane s celotnim kulturnim in gospodarskim razvojem.

Najstarejša oblika poklicnega zavarovanja je pomorsko zavarovanje, ki se je pojavilo v 17. stoletju v prvi pomorski državi tega časa — Angliji. Zavarovalci in zavarovanci so sklepali svoje pogodbe v pristaniških kavarnah, izmed katerih je bila najvažnejša ona, ki je bila last nekega Lloyda. Iz skromnih začetkov se je razvila pozneje v ono mogočno družbo, ki ima danes svoje poslovalnice in agente po vsem svetu in se bavi z vsemi mogočimi zavarovanji, razen življenjskega.

Proti koncu 17. stoletja se pojavi v srednji in severni Evropi tudi požarno zavarovanje, ki je bilo v starem veku nepoznano iz preprostega razloga, ker so si narodi naseljeni v Sredozemlju stavili svoje hiše iz opeke in kamna, medtem ko so bile stavbe v severnejših krajih pretežno iz lesa. Silen razvoj požarnega zavarovanja pa se začne šele v 19. stoletju s porastom obrti in industrije.

Še mlajše kot požarno zavarovanje, je zavarovanje proti toči. Začelo se je razvijati v 18. stoletju. Ker je njegova važnost ogromna zaradi gospodarskega pomena žetve in pa spričo težav, ki so v tem zavarovanju z določanjem premij zaradi neredneg pojavljanja toče in različne površine ozemlja, prizadetega po nji, so v mnogih državah uvedli obvezno zavarovanje.

Med kmetijskimi zavarovanji je najstarejše živinsko zavarovanje. Prvi začetki segajo v stari vek, poznali so ga že v Palestini in je obstojalo v nadomeščanju poginule živine v primeru morije. Prva zavarovalna družba na državni podlagi je bila ustanovljena na pobudo Friderika Velikega l. 1765.

Zelo stara panoga zavarovanja je zavarovanje proti tatvinam. Že v 12. stoletju je delovalo v Franciji zavarovalno društvo proti ropom in tatvinam. Moderno zavarovanje v tej stroki je razvil posebno Lloyd. Značilno za to zavarovanje je, da si družbe večkrat pridrže pravico izbire med plačilom odškodnine in nadomestilom ukradenih predmetov.

Življenjsko zavarovanje je razmeroma mlado. Razvilo se je šele, ko so se začeli baviti matematiki z raziskovanjem zakonov o umrljivosti. L. 1693. je znani astronom Halley sestavil prvo tablico umrljivosti na dosti dobri podlagi. Prve zavarovalne družbe so se pojavile v Angliji v drugi polovici 18. stoletja. Ker so imele velik uspeh, so se v kratkem času zelo razmnožile tudi po celini, Anglijo pa so povzdignile na prvo mesto v Evropi.

Vse ostale zavarovalne panoge so se razvile v 19. stoletju s tehniškim in gospodarskim razvojem, ki jim je odprl s svojo raznovrstnostjo pot do procvita in uspeha.

Zavarovalni koncerni izkoriščevalci ljudstva

Zavarovanje v obsegu, kakršnega je doseglo v zadnjih letih, je mogočen finančni faktor, ki ima ogromen vpliv na naše gospodarsko življenje.

Da bi si lahko predstavili njegovo važnost, si oglejmo še nekaj številk, ki bodo podkrepile te naše trditve.

DRŽAVA	valuta	plačane premije: življenjsko zavarovanje v milijonih	plačane premije: elementarno zavarovanje v milijonih [1]
ANGLIJA	funti	127.34	126.18
CEŠKOSLOVAŠKA	Kč	630.63	1.056.652
FRANCIJA	franki	2.124.11	681.51 [2]
ITALIJA	lire	539.763	1.352.904
JUGOSLAVIJA	dinarji	172.03	237.13
NEMCIJA	marke	772.398	899.341
USA	dolarji	3.692.13	1.517.26
ARGENTINA	pesosi	46.502	64.68
JAPONSKA	jeni	457.89	148.939

[1]) Elementarno zavarovanje obsega sledeče panoge: požarno, vlomsko, transportno, jamstveno, letalsko in filmsko zavarovanje, dalje zavarovanje proti toči, nezgodam itd. Omenjamo samo nekatere izmed najvažnejših panog, čeprav bi lahko rekli, da je toliko zavarovanj, kolikor je nevarnosti, škod.

[2]) Manjkajo podatki za več panog med njimi za transportno zavarovanje, ki je močno razvito.

Statistika se nanaša na leto 1936. to je na zadnje leto, ko priprave na vojno še niso vplivale na splošni gospodarski razvoj posameznih dežel.

Sredstva za politične špekulacije

Naravno je, da so visoki kapitalistični krogi spoznali od samega začetka važnost zavarovanja in ga izkoristili v svoje egoistične svrhe. S svojim kapitalom so ustvarili mogočne družbe, ki so kmalu monopolizirale v svojih rokah vse posle. Ker so za ustvaritev zavarovalnih družb potrebna velika denarna sredstva ter sta tudi organizacija in vzdrževanje dobrih zastopnikov precej dragi, je jasno, da so bile male stanovske zavarovalne družbe, ki so se bavile v glavnem s pogrebnim in posmrtninskim zavarovanjem svojih članov, kmalu potisnjene v ozadje. Nemalo so k temu pripomogle težke prilike, v katerih so široki sloji ljudi živeli.

Ko so si kapitalisti utrdili svoj položaj v domovini, so se pričeli družiti v velike mednarodne koncerne (koncerni so združenja neodvisnih podjetij v svrho monopolističnega obvladanja trži-šča), ki so polagoma prevzeli ves evropski trg. Posamezne velike družbe so dobile pravico delovanja v tujih državah, bodisi pod lastnim naslovom ali pa, kjer to ni bilo mogoče, z ustanavljanjem navidezno nacionalnih družb, katerih pravi lastniki pa so bile ravno one. To se je skoro vedno izvršilo s podkupovanjem finančnih magnatov in ministrov, ki so imeli odločilno besedo pri izdaji dovoljenj za delovanje v dotičnih državah in njih udeležbo pri dobičku. Ogromne dobičke, ki so vrgli lastnikom delnic vsako leto po 10 do 20% v delnice vloženega kapitala, so ti izkoriščali za povečanje svojih podjetij ali industrij, ali prav političnе svrhe.

Kdo je financiral fašizem?

Primer za take brezvestne politične špekulacije je splošno znani polom dunajskega «Feniksa», ki je financiral politično gibanje Heimatbunda kneza Starhemberga v Avstriji. To gibanje je bilo naperjeno proti socialistični vladi.

Tudi diktatorske države so spoznale moč zavarovanja in ustvarile velike državne družbe, kot na pr. v Italiji «Istituto Nazionale delle Assicurazioni» (INA), ki je užival vse prednosti. Vse ostale družbe so bile namreč po zakonu dolžne, da mu odstopijo določen odstotek vsakega zavarovanja v pozavarovanje. Dobiček družbe je služil za financiranje fašističnega gibanja in ustanov. Tudi denarne rezerve, ki služijo za kritje zavarovalnih izdatkov (na pr. izplačil kapitala v primerih smrti ali doživetja pri življenjskih zavarovanjih, požarnih, prevoznih škod, škod zaradi vlomov, nezgod, toče i. t. d.) so bile vložene v industrije in podjetja, ki so služila vojnim pripravam — torej proti interesom ljudstva — in katere so privedle italijansko ljudstvo v ono obupno stanje, v katerem se je sedaj znašlo.

Naloge zavarovanja v demokratičnih državah

Prav ti zgledi brezvestnega izkoriščanja zaupanja preprostega ljudstva pa so privedli oblasti v vseh državah, v katerih so se po vojni uveljavile stranke, ki imajo za cilj dejanski blagor ljudstva in obrambo njegovih interesov, do jasnega zaključka. Denar, ki ga žrtvuje ljudstvo, naj služi ljudstvu!

Z novo zakonodajo je za vedno odklenkalo kapitalistom v mnogih evropskih državah. S posebnimi zakoni so bile postavljene bodisi pod državno nadzorstvo ali pa naravnost pod državno upravo vse panoge zavarovanja v Češkoslovaški, Jugoslaviji, Franciji, Poljski i. t. d. V nekaterih drugih državah pa se še vodijo ogorčene borbe med kapitalisti in ljudskimi strankami za dosego teh ciljev, tako na pr. v Italiji, Belgiji, Avstriji in drugod.

Razvojne možnosti zavarovanja v ljudskih državah so ogromne. V njih zavarovanje ne predstavlja več izkoriščevalnega faktorja posameznikov za njihove špekulacije, pač pa socialni in humanitarni faktor v korist vseh.

Toda tudi naloge teh držav niso nič manjše. Našteli bomo samo nekaj najvažnejših: 1) zniževanje premij s tem, da se pri življenjskem zavarovanju vzamejo za osnovo računov tablice umrljivosti, ki odgovarjajo resničnemu današnjemu stanju, na pa, kot se še danes dogaja pri večini družb, da uporabljajo zastarele tabele iz let 1880 - 1900, ko je bila umrljivost posebno pri otrocih dvojna v primeri z današnjo, dalje znižanje inkasnih in upravnih stroškov, pri elementarnem zavarovanju pa odprava precenjevanja rizikov; 2) popularizir-anje zavarovanja v taki meri, da se bo ljudstvo zavedalo koristi, ki mu jih zavarovanje nudi pri premagovanju težkih trenutkov ob raznih škodah, ki ga lahko dolete. Stališče ljudskih oblasti bo tem lažje, ker bo ljudstvo samo takoj spoznalo razliko med kapitalističnim in ljudskim pojmovanjem zavarovanja; 3) uporaba vplačanih premij, — do trenutka ko so potrebne za kritje škod, — kot kreditov za izboljšanje narodnega gospodarstva, za financiranje gradnje stanovanjskih hiš i. t. d.; 4) uporaba čistega dobička v socialne svrhe.

Naloga ljudstva pa je podpirati ljudsko oblast pri njenih naporih in zaupati vanjo, saj je bila izvoljena z njegovim sodelovanjem in nam je torej porok, da bo odslej zavarovanje služilo res samo svojemu namenu, kajti naše skupno geslo je in mora ostati — vsi za enega, eden za vse!

AMERIŠKA SVOBODA

Javno mnenje v naši zemlji zelodobro pozna ameriški tisk in tudi mu ni neznan Hearstov trust. Vsakdo ve, da je Hearst lastnik večine velikih dnevnikov in časopisnih agencij na drugi strani Oceana. Toda malo ljudi ve, da je potrebno onstran Oceana precej drznosti, kadar se hoče javnosti prikazati resnično žalostni položaj v deželi.

Neki predsednik Združenih držav je imenoval pisce, ki so opisovali bedo ameriških delavcev in izkoriščalno delovanje trustov, «strgalce blata». Pisatelji so ostali zvesti temu nazivu in danes so njihova dela v čast ameriški literaturi. Tej tradiciji so ostali zvesti tudi današnji pisatelji, med katerimi zavzema posebno mesto John Steinbeck.

Njegovi «Sadovi jeze» so doživeli velik uspeh, toda v nekem smislu tudi nasprotno: Ko je knjiga leta 1939. izšla, je njena vsebina razočarala demokrate Byrnesovega tipa. Dr. Balt, ravnatelj državne knjižnice v Buffalu je ostro obsodil to knjigo, češ «da rabijo neki ljudje premalo spoštljiv jezik». Nedvomno je želel, da bi avtorjeve osebnosti, ki so potepuhi iz Kalifornije, rabili akademske izraze.

Mnoge tako zvane «lige kreposti» so seveda morale odobriti to obsodbo, ker so se borijo z vsemi silami, da bi brzdale vsako neodvisnost ljudskega duha. To so večkrat poskušale, drugi so pa raje pozabili nabaviti si ta kompromitirajoči roman. Koga je pa kompromitiral? Na nekem zborovanju Združenja farmerjev v Kalifforniji so ga proglasili za takega. Člani tega združenja so največji izkoriščevalci, ki kontrolirajo skoraj vso proizvodnjo sadja in konzerv.

Na svojem letnem kongresu, ki se ga je udeležilo okrog 2000 farmerjev, so ostro protestirali proti Steinbecku, izglasovali resolucijo, ki obsoja njegovo knjigo, ker baje žali dobro ime Kalifornije. Resolucija ni ostala samo na papirju: Začeli so kampanjo, da se njegova knjiga takoj prepove po vseh šolah in državnih zavodih. Uspelo jim je, ker «odbor za cenzuro» ni mogel odbiti prošnje taki vplivnih osebnosti. Res je, da ta odbor nima druge naloge, kakor da čuva javno moralo, toda dovolj je že to. Na srečo je onstran Oceana tudi dovolj branitelj svobode, ki so s svojimi protesti mnogo pripomogli k uspehu knjige.

Nič se ne čudimo, če še nismo imeli prilike videti na platnu filma, katerega snov bi bila vzeta ravno iz te knjige. Proizvajalci filmov v Hollywoodu se ravnajo po pogodbah ter nam raje pošiljajo plehke, osladne stvari, namesto da bi nam predvajali filme, ki prikazujejo, kako živijo stari ameriški kmetje, pregnani s svoje zemlje od bank, pri katerih so se morali zadolžiti.

(Po Jeanneu Bruninu)

O podržavljenju industrije v Angliji

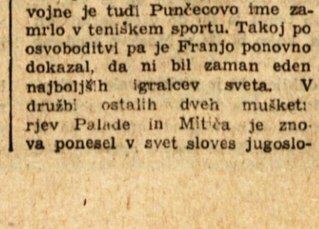
Če hočemo, da postane podržavljenje nekaj več kakor pa navadna zamenjava imena, bo treba izvesti temeljito spremembo v vodilnih krogih podržavljene industrije. To je bilo splošno mnenje na zborovanju, ki so ga Trades Union sklicale pretekli teden v Brightonu. Na shodu so prišli do zaključka, da je potrebno tesno sodelovanje ne le med vodstvom in delavskimi zastopniki, ampak da morajo ti zastopniki doseči vodilna mesta. Zato ni niti najmanj na mestu izjava, ki jo je dal v Bristolu sir Stafford Crips. Vendar kaže, kakšno je njegovo mnenje glede udeležbe delavcev v vodstvu industrije. «Iz izkušnje mi je znano — je dejal sir Stafford — da ni med delavci zadostnega števila takih ljudi, ki bi lahko vodili velika industrijska podjetja». Sodeč po položaju, v katerem so glavne angleške industrije, kaže, da tudi med kapitalisti ni mnogo ljudi, ki bi lahko uspešno opravljali podobne funkcije. Tu ne gre za vprašanje, koliko delavcev je sposobnih za vodilne posle, ampak ali bodo sposobni delavci imeli možnost, da svoje sposobnosti uporabijo v podržavljeni industriji.

Nevarnost je da bodo glavna mesta v državnih podjetjih pripadla ljudem, ki nimajo nikakega zaupanja v državno upravo v nasprotju z zasebno. Ali misli sir Stafford Crips, ko rabi besedo delavec, prišteti v ta razred tudi najvišja upraviteljska mesta, katerih osobje ima dolgoletno upravno prakso in ki se je iznebilo globokega spoštovanja do tistih «visokih» osebnosti, katerih sleparije je moralo često popravljati? Med upravnimi uradniki je mnogo takih, ki so razumni sindikalisti in želijo, da bi se podržavljenje izvedlo čimprej in da bi bila njim zaupana vodilna mesta.

Prvi lopar
v jugoslovanskem teniškem kvartetu

Izmed štirih jugoslovanskih teniških mušketirjev, je ponesel Franjo Punčec največ slave jugoslovanskega tenisa širom sveta. Njegovo ime je bilo strah in trepet inozemskih teniških igralcev. Z loparjem je zmagoval doma in v tujini nad najboljšimi teniškimi igralci sveta, Jugoslovanska teniška reprezentanca je največ po njegovi zaslugi: žela take uspehe, da je v tekmovanju za Davisov pokal, premagala vse evropske nasprotnike in se plasirala v semifinale, kjer je igrala z Avstralijo v Ameriki.

Franjo Punčec se je rodil 1913. leta v Čakovcu. Kot deček je pobiral v domačem kraju teniške žogice in se tudi sam pričel seznanjati s teniško igro. Že po prvih udarcih se je v mladem dečku opažal izreden talent. Poklicali so ga v Zagreb, kjer se je lahko posvetil teniškemu sportu.

Že leta 1932. si je osvojil juniorsko državno prvenstvo. Leta 1933. pa je dosegel na seniorskem prvenstvu drugo mesto. Odtlej se je zanj pričela nezadržna pot od uspeha do uspeha. Leta 1934. je v Egiptu premagal takrat enega najboljših teniških igralcev v Evropi Čeha Menzla, naslednje leto pa Francoza Bussija. Kako hiter je bil Punčecov vzpon, vidimo iz tega, da so ga že 1936. leta svetovni teniški strokovnjaki postavljali v evropski listi najboljših igralcev na 5., v svetovni pa na 8. mesto.

Pred njegovim tehničnim znanjem in veliko borbenostjo so morali položiti orožje najboljši teniški igralci sveta. Premagal je Madžara Asbotha, Nemca Henkla, Italijana De Stefanija in še nešteto drugih. Največ uspehov pa je žel leta 1939., ko je bil 3. na svetu in prvi v Evropi. Takrat je v Ameriki premagal tudi drugega najboljšega igralca na svetu, Avstralca Bronwicha.

S pričetkom druge svetovne vojne je tudi Punčecovo ime zamrlo v teniškem sportu. Takoj po osvoboditvi pa je Franjo ponovno dokazal, da ni bil zaman eden najboljših igralcev sveta. V družbi ostalih dveh mušketirjev Palade in Mitića je znova ponesel v svet sloves jugoslovanskega tenisa. Ime starega mušketirja je zopet zablestelo, njegove zmage so zopet navdušile ljubitelje tenisa. Človek bi skoraj ne verjel. Franjo, ki so ga že vsi metali med staro šaro, je sredi Pariza premagal Francoza Petraja, ki ga smatrajo za enega najboljših igralcev sveta. Kljub starosti je pričel ponovno zmagovati s svojimi priznanimi vrlinami, s silno ljubeznijo do domovine in izredno borbenostjo. O svoji zmagi nad Petrajem pripoveduje: «Zmagal sem, ker sem se spomnil na svojo ljubljeno Jugoslavijo, zmagal sem, ker sem vedel, da je z menoj na sto in sto tisoče Jugoslovanov, ki pričakujejo, da bom ponesel s svojo zmago v svet glas o novi ljudski državi. Zbral sem se, stisnil zobe, se boril in uspel.»

Franjo Punčec in ostali jugoslovanski mušketirji pa bodo nedvomno še vedno zmagovali v borbi z mednarodnimi teniškimi igralci ter še marsikateri državni prekrižali račune. Izpolnila se jim še ni njihova največja želja, da bi si osvojili Davisov pokal. Morda se jim bo. Če ne njim, pa njihovim učencem.

*

Pisani sportni svet

Tri najhitrejše plavalke Evrope so Danka Fritze Nathansen, Nizozemka Hannie Termeulen in Angležinja Nancy Riach. Najboljša izmed te trojice je 18-letna Nathansenova, ki drži svetovni rekord na 100 yardov v času 59.4. Sledi ji 17 letna Termeulenova s časom 1 minute in 18 letna Riachova s časom 1.01.

Na mednarodnih motorističnih dirkah v Sofiji so Jugoslovani dosegli tri zmage. V kategoriji do 125 ccm je zmagal Danilo Širca, v kategoriji do 250 ccm pa Zvonko Drobnič. Najzanimivejša dirka pa je bila v kategoriji do 500 ccm, kjer je Jerko Babič s svojo drznostjo navdušil vse gledalce in tudi zmagal. Drugi v tej disciplini je bil zopet Jugoslovan Veljko Metz, tretji pa je bil bolgarski prvak Sokolov.

Češkoslovaški telovadci se pripravljajo. Češkoslovaški telovadci se mrzlično pripravljajo za telovadni troboj med Češkoslovaško, Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo. Pred kratkim so imeli izbirno tekmovanje za sestavo češkoslovaške telovadne reprezentance. Zmagal je v svetu znani telovadec Hudec, drugi je bil Benetka, tretji Pavelka itd.

Kdo bo prvak Evrope v boksu? Švedski prvak težke kategorije v boksu se bo boril z Poljakom Steve Olekom. Zmagovalec tega srečanja pa bo nastopil v Londonu za naslov prvaka Evrope proti Angležu Wodcocku.

Boj pri Maddaleni

22. februarja t. l. je ukazal Franco ustreliti španskega junaka Cristina Garcio, ki se je boril pri francoskih maquisih. 24. oktobra t. l. je francoski list «L'aurore du Sud Est» iz Nice objavilla kratek dogodek iz življenju tega junaka.

24. avgusta 1944. smo izvedeli da bo šla kolona nemških beguncev skozi Ales. Obvestila, ki smo jih prejeli, so bila protislovna. Nekateri so trdili, da gre za nekaj sto, drugi pa za nekaj tisoč ali še več Nemcev. Kolona je prihajala iz okolice Touloze, šla je skozi Albi in Beziers ter povsod širila teror in množila zločine.

Z velikim naporom smo prinesli nekaj min in jih oprezno jemali iz zabojev. Bili smo nad cestov popolnoma zapuščenem kraju, ki je bil kakor ločen od sveta. Cristin je bil tam z nami. Vodil je operacije, nam dajal kratke in odločne nasvete in ukaze ter se pri tem ni nikoli prav nič obotavljal. Sam je vzel iz zavoja prvo mino, jo nesel na cesto in položil na pravo mesto. Vsi njegovi gibi so bili kakor preračunani. Mino je skril v kup trave in Jožef mu je podal žico, ki jo je Cristin odvijal. Pri tem je sestavil nevarno past in nam dajal pojasnila: «Treba je pritakniti žico k vžigalniku, jo potegniti čez mesto in jo trdno privezati na drugi strani. Vozilo napne žico in sproži vse.»

Mine položimo po deset metrov eno od druge. Pavel je prišel po vodjo: Puške in mitraljezi so prišli in Cristin izbira najboljše mesto za postojanko. Tovariš spleza na kostanj in ogleduje okolico. Kmalu nam bodo javili, da se sovražnik bliža. Pol ure je dovolj, da položimo vse mine na njihova mesta. Vrnemo se nad cesto in Cristin nas razporedi na bojnih položajih. Zasedemo vas Jornat ter na drugi strani ceste grič, na katerem so razvaline gradu. Imamo 5 puk, mitraljez in še kakih 15 tovarišev, oboroženih s puškami.

«No passeran!» — Ne bodo prodrli.

Naša straža nas takoj obvesti s kratkim žvižgom ter naglo spleza z drevesa ter pohiti h Cristinu.

«Skupina se bliža. Opazil sem majhen tank, ki vodi nato kamione, mnogo kamionov.»

«Ne bodo tako močni kot mi.» nam je zagotovil Cristin z nasmeškom na ustnicah. Ko se bliža boj, se Cristin vedno smeje. Ko čuti nevarnost, se mu ves obraz razjasni, pogled mu oživi, vsakdo ugane njegovo notranjo radost. Cristin ima še stare račune...

Ves del poti, ki ga utegnem opazovati, je poln vozil in mož. Nedvomno se kolona vleče tudi za ovinkom tam na dnu. Zdi se mi, da je tam najmanj tisoč mož, in povem to misel Cristinu. Mirno mi odgovori:

«Nas je le kakih štirideset, eden proti dvajset, toda obdržati moramo zasedene položaje.»

Gremo navzgor proti gradu, ki je sredi naših postojank. Tam v ozadju skušajo Nemci bežati preko polja. Močno streljanje jih zadrži. Vidimo enega, ki prekine tek kakor v filmskem prizoru, kolena mu klecnejo, telebne na tla. Drugi se umaknejo do jarka. Priznati moram, da sem pričakoval večjega odpora. So še popolnoma dezorganizirani. Na koncu kolone streljajo proti nam krepkeje, toda čelo kolone sploh še ni odgovorilo na naše strele in iz srede se čuje le tu pa tam kak strel.

Naše orožje dela ogromen ropot. Puške mitraljezi mešajo svoje regljanje s kratkim lajanjem pušk.

To traja več kot uro. Nenadno se pojavi na kamiončku bela zastava. Podajo se, toda ne takoj. Hočejo se pogajati. Na naši strani ustavimo streljanje. Dva oficirja se približata. Oba sta SS-ovca, poveljnik in poročnik, ki je tolmač. Pogajamo se na cesti. Tu so Cristino, Jannot, Privvat in žandarmerijski kapetan iz Alesa. Nemci zahtevajo samo propustnico za Dijon. Dajo nam svojo častno besedo, da ne bodo storili ničesar na svoji poti. Cristin ponosno odbije. Tedaj Nemec grozi. Pravi, da jih je 2000, da bodo prodrli skozi našo pregrado in da bodo opustošili vse področje z ognjem in mečem. Cristin stisne zobe. Opazim, da se trudi, da bi ostal miren:

«Dvatisoč nas je in vas uničimo, če boste vztrajali.»

Nemška odposlanca se vrneta, da bosta poročala o svoji misiji. Obljubita, da prineseta odgovor ob štirih. Ob štirih se vrneta. Nemci so razmišljali o svojem položaju in menijo, da je pametneje, da se udajo.

Orožniški kapetan je ganjen, dolgo stiska roko našemu poveljniku in ga gleda. Hotel bi govoriti, toda ganotje mu ne dopušča. Končno iztisne iz sebe:

«Prebivalci Alesa se bodo vedno spominjali, da ste jih rešili pokolja. Ko bodo nekdaj govorili o teh dogodkih, o boju pri Maddaleni, bodo vedno pripomnili: To je bila zmaga Cristina Garcie.»